Monseniorul Louis-Gaston de Ségur

Revoluția

explicată tinerilor

tradus și editat în limba română

Prima ediție

Adevărul de Veacuri

© Adevărul de Veacuri, 2026

Traducere în limba română © Robin Caramaschi, 2026

Textul original al lucrării La Révolution expliquée aux jeunes gens, publicată în secolul al XIX-lea de Monseniorul Louis-Gaston de Ségur (1820–1881), aparține domeniului public.

Prezenta ediție constituie o traducere originală în limba română, realizată după ediții franceze conforme tradiției catolice preconciliare, și este protejată conform legislației în vigoare privind drepturile de autor asupra traducerilor.

Reproducerea fragmentelor scurte este permisă numai cu menționarea sursei.

Editura: Adevărul de Veacuri - adevaruldeveacuri.ro

Anul publicării: 2026

Tipărit prin sistem de imprimare la cerere

Adevărul de Veacuri

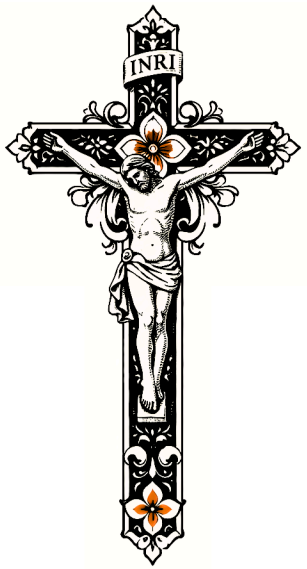
INRI

Cuprins

Revoluția. Ce nu este ea 9
Ce este așadar Revoluția? 12
Că ea este o chestiune religioasă nu mai puțin decât politică și socială 12
Revoluția este răzvrătire ridicată la rang de principiu și de drept 13
Distrugerea Bisericii 14
Distrugerea tronurilor și a autorității politice legitime 14
Distrugerea societății, distrugerea drepturilor familiei și ale proprietății, în folosul Statului 14
Este socialismul 15
Că revoluția este fiica necredinței 17
Care este adevăratul părinte al Revoluției și când s-a născut ea 19
Care este antirevoluționarul prin excelență 22
Între Biserică și Revoluție, este posibilă concilierea? 25
Care sunt armele obișnuite ale Revoluției 28
Dacă conspirația anticreștină este o himeră 30
Planul general 31
Corupția 36
Corupția tineretului și a clerului 38
Minciuna și calomnia 41
Francmasoneria 42
A ridica altar împotriva altarului 44

Exploatarea principilor 45
Protestantismul 46
Cum Revoluția, pentru a se face primită, se acoperă sub numele cele mai sacre 49
Presa și Revoluția 52
Principiile de la 89 55
Textul și discutarea acestor principii din punct de vedere religios 59
Separarea Bisericii și a Statului 64
Ce este o societate? 66
Suveranitatea poporului sau democrația 78
Republica 87
Legea 90
Libertatea 94
Egalitatea 109
Câteva aplicații practice ale principiilor de la 89 111
Diferitele specii de revoluționari 115
Cum se devine revoluționar 120
Cum încetează cineva să fie revoluționar 122
Reacția catolică 125
Trebuie oare să luptăm împotriva imposibilului? 132
O soluție redutabilă și foarte posibilă a chestiunii revoluționare 138

Monseniorul Louis-Gaston de Ségur (1820-1881)

a fost un prelat și scriitor catolic francez al secolului al XIX-lea. Fiu al contelui Eugène de Ségur și nepot al contesei de Ségur, a fost hirotonit preot în anul 1847 și consacrat episcop titular de Rosalia în 1850.

Devenit aproape complet orb la vârsta de treizeci de ani, și-a continuat totuși cu neobosit zel activitatea apostolică și literară. A publicat numeroase lucrări de apologetică și popularizare doctrinară, între care L'Enfer, Le Purgatoire, La Confession și Réponses courtes et familières aux objections les plus répandues contre la religion.

Stilul său limpede, direct și pastoral urmărea apărarea credinței catolice împotriva erorilor religioase și a curentelor raționaliste ale epocii sale.

Revoluția explicată tinerilor

Monseniorul de Ségur

Revoluția. Ce nu este ea

Cuvântul revoluție este un termen elastic, de care se abuzează în orice împrejurare pentru a seduce spiritele.

O revoluție, în general, este o schimbare fundamentală care se operează în moravuri, în științe, în arte, în litere și mai ales în legile și guvernarea societăților. În religie sau în politică, ea este dezvoltarea deplină, triumful complet al unui principiu subversiv al întregii vechi ordini sociale.

În mod obișnuit, cuvântul „revoluție" este luat într-un sens rău; totuși, această regulă nu este lipsită de excepții. Astfel se spune: „Creștinismul a săvârșit o mare revoluție în lume", iar această revoluție a fost foarte fericită. Tot astfel, este adevărat a spune: „În cutare ori cutare țară a izbucnit o revoluție care a

pus totul la foc și la sânge"; și aceasta este tot o revoluție, însă o revoluție rea.

Nu există nicio deosebire esențială între o revoluție și ceea ce de un secol se numește REVOLUȚIA. Din toate timpurile au existat revoluții în societățile omenești; pe când Revoluția este un fenomen cu totul modern și cu totul recent.

Mulți oameni își închipuie, pe credința jurnalului lor, că omenirii îi datorează de șaizeci de ani întregul ei bine acestei revoluții; că îi datorăm toate progresele noastre în industrie, toată dezvoltarea comerțului nostru, toate invențiile moderne ale artelor și științelor; că fără ea n-am avea nici căi ferate, nici telegrafe electrice, nici vase cu aburi, nici mașini, nici armată, nici instrucțiune, nici glorie; într-un cuvânt, că fără Revoluție totul ar fi pierdut și că lumea ar recădea în întuneric...

Nimic din toate acestea.

Revoluția a fost prilejul unora dintre aceste progrese, dar n-a fost cauza lor. Zguduirea violentă pe care ea a imprimat-o întregii lumi a grăbit fără îndoială anumite dezvoltări ale civilizației materiale; aceeași violență a făcut însă să avorteze multe altele. Rămâne totuși adevărat că Revoluția, considerată în ea însăși, n-a fost, propriu-zis, principiul niciunui progres real.

Ea nu este nici, precum s-ar voi să ni se facă a crede, emanciparea legitimă a celor oprimați, suprimarea abuzurilor

trecutului, ameliorarea și progresul omenirii, răspândirea luminilor, realizarea tuturor aspirațiilor generoase ale popoarelor etc... Ne vom convinge de aceasta învățând să o cunoaștem în profunzime.

Revoluția nu este nici marele fapt istoric și sângeros care a răsturnat Franța și chiar Europa la sfârșitul secolului trecut. Acest fapt, atât în faza sa moderată, cât și în excesele sale înfricoșătoare, n-a fost decât un rod, decât o manifestare a Revoluției, care este o idee, un principiu, mai mult încă decât un fapt. Este important să nu confundăm aceste lucruri.

Ce este așadar Revoluția?

Că ea este o chestiune religioasă nu mai puțin decât politică și socială

Revoluția nu este o chestiune pur politică; ea este și o chestiune religioasă, și numai din acest punct de vedere vorbesc aici despre ea. Revoluția nu este numai o chestiune religioasă, ci ea este marea chestiune religioasă a secolului nostru. Pentru a ne convinge de aceasta, este de ajuns să reflectăm și să precizăm.

Revoluția este răzvrătire ridicată la rang de principiu și de drept

Luând-o în sensul ei cel mai general, Revoluția este răzvrătirea ridicată la rang de principiu și de drept. Ea nu este numai faptul răzvrătirii; din toate timpurile au existat răzvrătiri;

ea este dreptul, ea este principiul răzvrătirii devenind regula practică și temelia societăților;

ea este negarea sistematică a autorității legitime;

ea este teoria răzvrătirii,

ea este apologia și orgoliul răzvrătirii, consacrarea legală a însuși principiului oricărei răzvrătiri.

Ea nu este nici răzvrătirea individului împotriva superiorului său legitim; această răzvrătire se numește pur și simplu neascultare;

ea este răzvrătirea societății ca societate; caracterul Revoluției este esențialmente social și nu individual.

Există trei grade în Revoluție:

Distrugerea Bisericii

1. Distrugerea Bisericii, ca autoritate și societate religioasă, protectoare a celorlalte autorități și a celorlalte societăți; la acest prim grad, care ne interesează în mod direct, Revoluția este negarea Bisericii ridicată la rang de principiu și formulată în drept; separarea Bisericii de Stat cu scopul de a descoperi Statul și de a-i răpi sprijinul său fundamental;

Distrugerea tronurilor și a autorității politice legitime

2. Distrugerea tronurilor și a autorității politice legitime, consecință inevitabilă a distrugerii autorității catolice.

Această distrugere este ultimul cuvânt al principiului revoluționar al democrației moderne și al ceea ce astăzi se numește suveranitatea poporului...;

Distrugerea societății, distrugerea drepturilor familiei și ale proprietății, în folosul Statului

3. Distrugerea societății, adică a organizării pe care ea a primit-o de la Dumnezeu; cu alte cuvinte, distrugerea drepturilor familiei și ale proprietății, în folosul unei abstracțiuni pe care doctorii revoluționari o numesc Statul.

Este socialismul

Este socialismul, ultimul cuvânt al Revoluției desăvârșite, ultima răzvrătire, distrugerea ultimului drept.

La acest grad, Revoluția este, sau mai degrabă ar fi, distrugerea totală a ordinii divine pe pământ, domnia desăvârșită a Satanei în lume.

Formulată limpede pentru întâia oară de Jean-Jacques Rousseau, apoi în 1789 și în 1793 de către revoluția franceză, Revoluția s-a arătat încă de la originea sa vrăjmașă înverșunată a creștinismului; ea a lovit Biserica cu o furie care amintea persecuțiile păgânismului; a închis ori a distrus bisericile, a risipit Ordinele religioase, a târât în noroi crucile și relicvele Sfinților; furia sa s-a întins asupra întregii Europe; ea a sfărâmat toate tradițiile și, pentru o clipă, a crezut că a distrus creștinismul, pe care îl numea cu dispreț o veche și fanatică superstiție.

Pe toate aceste ruine, ea a inaugurat un regim nou de legi atee, de societăți fără religie, de popoare și de regi absolut independenți; de șaizeci de ani ea crește și se întinde în lumea

întreagă, distrugând pretutindeni influența socială a Bisericii, pervertind inteligențele, calomniind clerul și surpând din temelii întregul edificiu al credinței.

Din punct de vedere religios, ea poate fi definită astfel:

- negarea legală a domniei lui Isus Hristos pe pământ;
- distrugerea socială a Bisericii.

A combate Revoluția este așadar un act de credință, o datorie religioasă înainte de toate. Este de asemenea un act de bun cetățean și de om cinstit; căci înseamnă a apăra patria și familia.

Dacă partidele politice cinstite o combat din punctul lor de vedere, noi, creștinii, trebuie să o combatem dintr-un punct de vedere cu mult mai înalt, pentru a apăra ceea ce ne este mai scump decât viața.

Că revoluția este fiica necredinței

Pentru a judeca Revoluția, este de ajuns să știm dacă se crede sau nu în Isus Hristos. Dacă Hristos este Dumnezeu făcut om, dacă Papa este Vicarul Său, dacă Biserica este trimisa Sa, este evident că societățile, ca și indivizii, trebuie să asculte de îndrumările Bisericii și ale Papei, care sunt îndrumările lui Dumnezeu Însuși.

Revoluția, care pune ca principiu independența absolută a societăților față de Biserică, separarea Bisericii de Stat, se declară prin aceasta însăși „necredincioasă Fiului lui Dumnezeu și este judecată dinainte", după cuvântul Evangheliei.

Chestiunea revoluționară este așadar, în ultimă instanță, o chestiune de credință.

Oricine crede în Isus Hristos și în misiunea Bisericii Sale nu poate fi revoluționar dacă este logic; și orice necredincios, orice protestant, dacă este logic, trebuie să adopte principiul apostat al Revoluției și, sub steagul ei, să combată Biserica.

Biserica Catolică, într-adevăr, dacă nu este divină, uzurpă în chip tiranic drepturile omului.

Isus Hristos este oare Dumnezeu? Îi aparține Lui toată puterea în cer și pe pământ? Păstorii Bisericii și Suveranul Pontif în fruntea lor au sau nu au, de drept divin, prin însăși porunca lui Hristos, misiunea de a învăța toate națiunile și pe toți oamenii ceea ce trebuie făcut și ceea ce trebuie evitat pentru a împlini voința lui Dumnezeu? Există vreun om, prinț ori supus, există vreo societate care să aibă dreptul de a respinge această învățătură infailibilă, de a se sustrage acestei înalte conduceri religioase? Totul este aici! Este o chestiune de credință, de catolicism.

Statul trebuie să asculte de Dumnezeul cel viu, la fel ca individul și familia; pentru Stat, ca și pentru individ, este vorba de viață.

Care este adevăratul părinte al Revoluției și când s-a născut ea

Există în Revoluție un mister, un mister al nelegiuirii pe care revoluționarii nu îl pot înțelege, pentru că numai credința îi poate da cheia și ei nu au credință.

Pentru a înțelege Revoluția, trebuie să urcăm până la părintele oricărei răzvrătiri, care cel dintâi a îndrăznit să spună și îndrăznește să repete până la sfârșitul veacurilor: *Non serviam*, nu voi sluji.

Satana este părintele Revoluției. Revoluția este opera sa, începută în cer și perpetuându-se în omenire din veac în veac.

Păcatul originar, prin care Adam, primul nostru părinte, s-a răzvrătit de asemenea împotriva lui Dumnezeu, a introdus pe pământ nu încă Revoluția, ci spiritul de mândrie și de răzvrătire care îi este principiul; și de atunci răul a crescut necontenit, până la apariția creștinismului, care l-a combătut și l-a împins înapoi.

Renașterea păgână, apoi Luther și Calvin, apoi Voltaire și Rousseau au ridicat din nou puterea blestemată a Satanei, părintele lor; iar această putere, favorizată de excesele cezarismului, a primit, în principiile revoluției franceze, un fel de consacrare, o constituție pe care nu o avusese până atunci și care face să se poată spune pe drept cuvânt că Revoluția s-a născut în Franța în 1789. „Revoluția franceză, spunea în 1793 ferocele Babeuf, nu este decât înaintemergătoarea unei revoluții mult mai mari, mult mai solemne și care va fi cea din urmă." Această revoluție supremă și universală, care umple deja lumea, este Revoluția. Pentru întâia oară, după șase mii de ani, ea a îndrăznit să ia înaintea cerului și a pământului numele său adevărat și satanic: Revoluția, adică: marea răzvrătire.

Ea are ca deviză, asemenea demonului, faimosul cuvânt: *Non serviam*.

Ea este satanică în esența sa; și, răsturnând toate autoritățile, are drept scop ultim distrugerea totală a domniei lui Hristos pe pământ. Revoluția, să nu se uite aceasta, este înainte de toate un mister de ordin religios; ea este anticreștinismul. Aceasta

constata, în enciclica sa din 8 decembrie 1849, Suveranul Pontif Pius al IX-lea: „Revoluția este inspirată de însuși Satana. Scopul ei este de a distruge din temelii edificiul Creștinismului și de a reconstitui pe ruinele sale ordinea socială a păgânismului." Avertisment solemn confirmat întocmai prin mărturisirile Revoluției însăși: „Scopul nostru final, spune instrucțiunea secretă a Vânzării Supreme, scopul nostru final este acela al lui Voltaire și al Revoluției franceze, nimicirea pentru totdeauna a catolicismului și chiar a ideii creștine."

Care este antirevoluționarul prin excelență

Este Domnul nostru Isus Hristos în cer și, pe pământ, Papa, Vicarul Său.

Istoria lumii este istoria luptei gigantice dintre cele două căpetenii de oști: de o parte, Hristos cu sfânta Sa Biserică; de cealaltă, Satana cu toți oamenii pe care îi pervertește și pe care îi înrolează sub steagul blestemat al răzvrătirii. Lupta a fost din toate timpurile cumplită; noi trăim în mijlocul uneia dintre fazele sale cele mai primejdioase, aceea a seducerii inteligențelor și a organizării sociale a ceea ce, înaintea lui Dumnezeu, este dezordine și minciună.

Pe punctul de a muri, unul dintre cei mai iluștri episcopi ai noștri dezvăluia nu demult ura și planurile Revoluției

împotriva Suveranului Pontif. „Papa, scria el cu mâna sa slăbită, papa are un vrăjmaș: Revoluția. Un vrăjmaș neîmpăcat, pe care nicio jertfă nu l-ar putea potoli, cu care nu există nicio împăcare cu putință. La început, nu se cereau decât reforme. Astăzi, reformele nu mai sunt de ajuns. Dezmembrați suveranitatea temporală a Sfântului Scaun; aruncați în mâinile Revoluției, bucată cu bucată, întreg patrimoniul Sfântului Petru, și tot nu veți fi satisfăcut Revoluția, nu o veți fi dezarmat. Ruina existenței temporale a Sfântului Scaun este mai puțin un scop decât un mijloc, este o cale către o ruină și mai mare. Existența divină a Bisericii, iată ceea ce trebuie nimicit, ceea ce nu trebuie să lase nicio urmă. Ce importanță are, la urma urmei, că slaba stăpânire al cărei scaun este la Roma și la Vatican este mărginită în hotare mai mult sau mai puțin strâmte? Ce importanță au Roma însăși și Vaticanul? Atâta vreme cât va exista pe pământ ori sub pământ, într-un palat ori într-o temniță, un om înaintea căruia două sute de milioane de oameni se vor prosterna ca înaintea reprezentantului lui Dumnezeu, Revoluția îl va urmări pe Dumnezeu în acel om. Și dacă, în acest război nelegiuit, nu ați luat cu hotărâre împotriva Revoluției partea lui Dumnezeu, dacă capitulați, temperamentele prin care ați încercat să țineți în frâu sau să moderați Revoluția nu vor fi slujit decât să îmbărbăteze ambiția sa sacrilegă și să îi exalte sălbaticele speranțe. Întărită prin slăbiciunea voastră, socotindu-vă nu doar complici, ci chiar sclavi, ea vă va soma să o urmați până la capătul abominabilelor sale întreprinderi. După ce v-a smuls

concesii care vor fi consternat lumea, ea va avea pretenții care vă vor îngrozi conștiința."

Nu exagerăm nimic. Revoluția, considerată nu prin latura accidentală, ci în ceea ce constituie esența sa, este ceva cu care nimic nu poate fi comparat în lunga suită a revoluțiilor prin care omenirea a fost purtată de la originea timpurilor și pe care le vedem desfășurându-se în istoria lumii. Revoluția este cea mai sacrilegă răscoală care a înarmat pământul împotriva cerului, cel mai mare efort pe care omul l-a făcut vreodată, nu numai pentru a se desprinde de Dumnezeu, ci pentru a se substitui lui Dumnezeu."

„Trebuie decatolicizată lumea, scrie unul dintre conducătorii Vânzării din Înalta Italie; să conspirăm numai împotriva Romei: revoluția în Biserică înseamnă revoluția permanentă, înseamnă răsturnarea inevitabilă a tronurilor și a dinastiilor. Conspirația împotriva scaunului roman nu trebuie confundată cu alte proiecte."

Între Biserică și Revoluție, este posibilă concilierea?

Nu mai mult decât între bine și rău, între viață și moarte, între lumină și întuneric, între cer și iad. Ascultați mai degrabă: „Revoluția, spunea nu demult o lojă italiană de carbonari într-un document ocult, Revoluția nu este posibilă decât cu o condiție: răsturnarea Papalității. Conspirațiile din străinătate, revoluțiile din Franța nu vor ajunge niciodată decât la rezultate secundare atâta vreme cât Roma va rămâne în picioare. Deși slabi ca putere temporală, papii au încă o imensă forță morală. Așadar, asupra Romei trebuie să convergă toate eforturile prietenilor omenirii. Pentru a o

distruge, toate mijloacele sunt bune. Odată papa răsturnat, toate tronurile vor cădea în mod firesc."

„Trebuie, spune la rândul său Edgar Quinet, trebuie ca catolicismul să cadă. Nicio armistițiu cu Nedreptatea! Este vorba nu numai de a combate papismul, ci de a-l smulge din rădăcină; nu numai de a-l smulge din rădăcină, ci de a-l dezonora; nu numai de a-l dezonora, ci de a-l îneca în noroi." — „S-a hotărât în consiliile noastre că nu mai vrem creștini", scrie Înalta Vânzare. Voltaire spusese mai înainte: „Să zdrobim Infama!" Iar Luther: „Să ne spălăm mâinile în sângele lor!"

Biserica proclamă drepturile lui Dumnezeu ca principiu tutelar al moralității omenești și al mântuirii societăților; Revoluția nu vorbește decât despre drepturile omului și constituie o societate fără Dumnezeu. Biserica ia drept temelie credința, datoria creștină; Revoluția nu ține nicio seamă de creștinism; ea nu crede în Isus Hristos, îndepărtează Biserica și își făurește singură nu știu ce datorii filantropice, care nu au altă sancțiune decât orgoliul omului cinstit și frica de jandarmi. Biserica învață și menține toate principiile ordinii, ale autorității, ale dreptății în societate; Revoluția le lovește în temelie și, prin dezordine și arbitrar, constituie ceea ce îndrăznește să numească dreptul nou al națiunilor, civilizația modernă.

Antagonismul este deplin: este supunerea și răzvrătirea, este credința și necredința. Nicio apropiere posibilă, nicio tranzacție, nicio alianță. Rețineți bine aceasta: tot ceea ce

Revoluția n-a făcut, ea urăște; tot ceea ce urăște, ea distruge. Dați-i astăzi puterea absolută; și, în pofida protestărilor sale, ea va fi mâine ceea ce a fost ieri, ceea ce va fi întotdeauna: războiul până la capăt împotriva Religiei, a societății, a familiei. Să nu spună că este calomniată: cuvintele ei sunt acolo, și faptele ei asemenea. Amintiți-vă ce a făcut în 1791 și în 1793, când a fost stăpână!

În această luptă, una dintre cele două tabere, mai devreme sau mai târziu, va fi învinsă, și aceea va fi Revoluția. Ea va părea poate că triumfă pentru un timp; va putea repurta victorii parțiale, mai întâi pentru că societatea a săvârșit, de patru secole încoace, în toată Europa, enorme atentate care cheamă pedepse; apoi pentru că omul este întotdeauna liber, iar libertatea, chiar atunci când el abuzează de ea, constituie o mare putere; dar, după Vinerea Mare, vine întotdeauna Duminica Paștelui, și Dumnezeu Însuși este Acela care, cu buzele Sale infailibile, a spus căpeteniei văzute a Bisericii Sale: „Tu ești Petru, și pe această piatră voi zidi Biserica Mea, iar puterile iadului nu o vor birui."

Care sunt armele obișnuite ale Revoluției

Ea însăși a spus-o și a dovedit-o de multe ori: „Pentru a combate principii și bigoții, toate mijloacele sunt bune; totul este îngăduit pentru a-i nimici: violența, viclenia, focul și fierul, otrava și pumnalul: scopul sfințește mijloacele." (Scrisoarea unui revoluționar din Germania către un francmason). Ea se face tuturor toate, pentru a câștiga pe toată lumea de partea cauzei sale. Pentru a-i perverti pe creștini, pentru a ne răpi simțul catolic, ea se slujește de educație, pe care o falsifică; de învățământ, pe care îl otrăvește; de istorie, pe care o falsifică; de presă, de care face uzul pe care fiecare îl cunoaște; de lege, al cărei mantou îl ia; de politică, pe care o inspiră; de Religia însăși, ale cărei aparențe le ia uneori pentru a seduce sufletele. Ea se slujește de științe, pe care găsește mijlocul de a le răscula împotriva Dumnezeului științelor; se

slujește de arte, care devin, sub influența sa mortală, pierderea moravurilor publice și divinizarea voluptății.

Cu condiția ca Satana să-și atingă scopul, puțin îi pasă de mijloace. El nu este atât de delicat pe cât se crede, iar prietenii lui nu sunt nici ei. Se poate spune totuși că principalul caracter al atacurilor Revoluției împotriva Bisericii este îndrăzneala în minciună. Prin minciună zdruncină ea respectul față de Papalitate, defăimează pe Episcopii și preoții noștri, lovește în instituțiile catolice cele mai venerabile și pregătește ruina societății. Prin minciuna cinică și stăruitoare, Revoluția fascinează și seduce masele, întotdeauna puțin instruite și puțin obișnuite să bănuiască buna-credință a celor care le vorbesc. Dintr-o mie de oameni pe care izbutește să-i seducă, 999 sunt victime ale acestei tactici odioase.

Dacă conspirația anticreștină este o himeră

Revoluția, pregătită de păgânismul Renașterii, de protestantism și de voltairianism, s-a născut în Franța, la sfârșitul secolului trecut; societățile secrete, deja puternice în acea epocă, au prezidat la nașterea ei. Mirabeau și aproape toți oamenii de la 1789, Danton și Robespierre, și ceilalți ticăloși de la 1793, aparțineau acestor societăți. Apoi, focarul revoluționar s-a deplasat; s-a transportat în Italia, și de acolo Vânzarea, sau Consiliul suprem, conduce, cu o prudență de șarpe, marea mișcare, marea răzvrătire în întreaga Europă. Nu se urmărește decât Europa, pentru că Europa este capul lumii.

Providența a îngăduit ca, în acești ultimi ani, câteva documente autentice ale conspirației revoluționare să cadă în mâinile poliției romane. Ele au fost publicate, iar noi dăm aici

câteva extrase. Revoluția ne va spune ea însăși, prin organul conducătorilor ei cunoscuți:

1. că are un plan general și organizat de atac;
2. că, pentru a domni, vrea să corupă, și să corupă sistematic;
3. că îl aplică mai ales tineretului și clerului;
4. că armele ei mărturisite sunt calomnia și minciuna;
5. că francmasoneria este noviciatul ei pregătitor;
6. că ea caută să-și afilieze pe principii înșiși, voind totodată să-i distrugă;
7. în sfârșit, că protestantismul este pentru ea un prețios auxiliar.

Planul general

— Acest plan este universal; Revoluția voiește să mineze, în întreaga Europă, orice ierarhie religioasă și politică. „Noi formăm o asociație de frați în toate punctele globului; avem dorințe și interese comune; tindem cu toții la emanciparea omenirii; voim să sfărâmăm orice fel de jug. Asociația este secretă, chiar și pentru noi, veteranii asociațiilor secrete."

„Succesul operei noastre depinde de cel mai adânc mister, iar în Vânzări trebuie să găsim inițiatul, asemenea creștinului din *Imitațiune*, întotdeauna gata să iubească a fi necunoscut și a nu fi socotit drept nimic."

„Pentru a da planului nostru toată întinderea pe care trebuie s-o ia, trebuie să lucrăm cu zgomot mic, pe înfundate, să câștigăm treptat teren și să nu pierdem niciodată."

Aceasta nu este o conspirație obișnuită, o revoluție ca atâtea altele; este Revoluția, adică dezorganizarea fundamentală, care nu se poate opera decât treptat și după eforturi lungi și statornice. „Lucrarea pe care urmează să o întreprindem nu este opera nici a unei zile, nici a unei luni, nici a unui an: ea poate dura mai mulți ani, un secol poate; dar, în rândurile noastre, soldatul moare și lupta continuă."

Italia, din pricina Romei; Roma, din pricina papalității, iată ținta conspirației sacrilege. „De când suntem constituiți în corp de acțiune și de când ordinea începe să domnească, în fundul celei mai îndepărtate Vânzări ca și în sânul celei mai apropiate de centru, există un gând care i-a preocupat întotdeauna profund pe oamenii care aspiră la regenerarea universală: este emanciparea Italiei, din care trebuie să iasă, într-o zi determinată, emanciparea lumii întregi. Scopul nostru final este acela al lui Voltaire și al Revoluției franceze: nimicirea pentru totdeauna a catolicismului și chiar a ideii creștine, care, rămânând în picioare pe ruinele Romei, ar fi mai târziu perpetuarea ei."

„Din insucces în insucces se ajunge la victorie. Aveți deci ochiul mereu deschis asupra a ceea ce se petrece la Roma. Faceți preoțimea nepopulară prin orice fel de mijloace; faceți în centrul catolicității ceea ce noi toți, individual sau în corp,

facem pe aripi. Agitați fără motive sau cu motive, puțin importă, dar agitați. În acest cuvânt sunt cuprinse toate elementele succesului. Conspirația cea mai bine urzită este aceea care se mișcă cel mai mult și care compromite cei mai mulți oameni. Aveți martiri, aveți victime; vom găsi întotdeauna oameni care vor ști să dea acestora culorile necesare."

„Să nu conspirăm decât împotriva Romei. Pentru aceasta, să ne slujim de toate incidentele, să punem în folos toate eventualitățile. Să ne ferim mai ales de exagerările zelului. O bună ură, foarte rece, foarte calculată, foarte adâncă, valorează mai mult decât toate focurile de artificii și toate declamațiile de tribună. La Paris, ei nu vor să înțeleagă aceasta; dar, la Londra, am văzut oameni care pricep mai bine planul nostru și i se asociază cu mai mult folos."

Iată acum secretul revoluționar al evenimentelor moderne: „Unitatea politică a Italiei este o himeră; dar, himeră mai sigur decât realitate, aceasta produce un anumit efect asupra maselor și asupra tineretului înfierbântat. Noi știm ce să credem despre acest principiu: este gol și va rămâne întotdeauna gol; totuși, este un mijloc de agitație. Nu trebuie deci să ne lipsim de el. Agitați cu zgomot mic, neliniștiți opinia, țineți comerțul în șah; mai ales să nu apăreți niciodată. Este cel mai eficace dintre mijloace pentru a pune sub bănuială guvernul pontifical."

„La Roma, progresele cauzei sunt sensibile; există indicii care rareori înșală ochii deprinși, și se simte de departe, de foarte

departe, mișcarea care începe. Din fericire, noi nu avem impetuozitatea francezilor. Voim să o lăsăm să se coacă înainte de a o exploata; este singurul mijloc de a lucra cu siguranță. Mi-ați vorbit adesea despre a ne veni în ajutor atunci când s-ar face gol în punga comună. Știți din experiență că banii sunt pretutindeni, și aici mai ales, nervul războiului. Puneți la dispoziția noastră taleri și mulți taleri. Este cea mai bună artilerie pentru a bate în breșă scaunul lui Petru."

„Oferte considerabile mi-au fost făcute la Londra: în curând vom avea la Malta o tipografie la dispoziția noastră. Vom putea deci, cu impunitate, cu siguranță și sub pavilion britanic, să răspândim de la un capăt la altul al Italiei cărțile, broșurile etc., pe care Vânzarea va socoti potrivit să le pună în circulație. Tipografiile noastre din Elveția sunt pe calea cea bună; ele produc cărțile așa cum le dorim."

După douăzeci și cinci sau treizeci de ani, conspirația își constată progresele. Ea contează pe Franța pentru a acționa, rezervând totodată Italiei înalta conducere; se teme de celelalte popoare: francezii sunt „prea lăudăroși", englezii „prea triști", germanii „prea neguroși".

În ochii ei, numai italianul reunește puterile de ură, de calcul, de viclenie, de discreție, de răbdare, de sânge rece, de cruzime, necesare triumfului. „În răstimpul câtorva ani, am înaintat considerabil lucrurile. Dezorganizarea socială domnește pretutindeni; ea este la nord ca și la miazăzi. Totul a suferit nivelarea sub care voiam să coborâm specia omenească.

A fost foarte ușor de pervertit. În Elveția ca și în Austria, în Prusia ca și în Italia, seiziile noastre nu așteaptă decât un semnal pentru a sfărâma vechiul tipar. Elveția își propune să dea semnalul; dar acești radicali helvetici nu sunt de talia necesară pentru a conduce Societățile secrete la asaltul Europei. Trebuie ca Franța să-și imprime pecetea asupra acestei orgii universale. Fiți bine încredințați că Parisul nu va lipsi de la misiunea sa."

„Am găsit pretutindeni în Europa spiritele foarte înclinate spre exaltare; toată lumea mărturisește că lumea veche trosnește și că regii și-au trăit vremea. Secerișul pe care l-am adunat a fost îmbelșugat; căderea tronurilor nu mai lasă nicio îndoială pentru mine, care tocmai am studiat în Franța, în Elveția, în Germania și până în Rusia lucrarea Societăților noastre. Asaltul care, peste câțiva ani, va fi dat împotriva principilor pământului îi va îngropa sub dărâmăturile armatelor lor neputincioase și ale monarhiilor lor caduce; dar această victorie nu este aceea care a provocat toate jertfele noastre. Ceea ce ambiționăm noi nu este o revoluție într-o țară sau în alta; aceasta se dobândește întotdeauna când se voiește bine. Pentru a ucide cu siguranță lumea veche, am crezut că trebuie înăbușit germenul catolic și creștin."

„Visul societăților secrete se va împlini din cel mai simplu motiv: pentru că este întemeiat pe patimile omului. Să nu ne descurajăm deci nici pentru un eșec, nici pentru o înfrângere, nici pentru o pierdere; să ne pregătim armele în tăcerea Vânzărilor; să ne așezăm toate bateriile, să lingușim toate

patimile, pe cele mai rele ca și pe cele mai generoase, și totul ne îndeamnă să credem că planul va reuși într-o zi dincolo chiar de calculele noastre cele mai improbabile."

Acesta este planul; să vedem acum mijloacele.

Corupția

— Să ascultăm aici mărturisiri încă și mai înfricoșătoare: „Suntem prea înaintați pentru a ne mulțumi cu omorul. La ce folosește un om ucis? Să nu individualizăm crima; pentru a o mări până la proporțiile patriotismului și ale urii împotriva Bisericii, trebuie să o generalizăm. Catolicismul nu se teme mai mult de un stilet bine ascuțit decât monarhiile; dar aceste două temelii ale ordinii sociale se pot prăbuși sub corupție: să nu ne săturăm deci niciodată de a corupe. S-a hotărât în consiliile noastre că nu mai vrem creștini; așadar, să popularizăm viciul în mulțimi. Să-l respire prin cele cinci simțuri, să-l bea, să se sature de el. Faceți inimi vicioase și nu veți mai avea catolici."

Ce elogiu pentru Biserică! „Să cruțăm trupurile, dar să ucidem spiritul. Moralul este ceea ce ne importă să atingem; inima este deci aceea pe care trebuie să o rănim. Din principiu de umanitate politică socotesc că trebuie să propun acest mijloc."

Cu prilejul morții public nepenitente a doi dintre agenții săi, executați la Roma, conducătorul Înaltei Vânzări adaugă:

„Moartea lor de osândiți a produs un efect magic asupra maselor. Este o primă proclamare a Societăților secrete și o luare în stăpânire a sufletelor. A muri în Piața Poporului, la Roma, în cetatea-mamă a catolicismului, a muri francmason și nepenitent, este admirabil! — Infiltrați veninul în inimile alese, scrie un altul dintre acești demoni încarnați, infiltrați-l în doze mici și ca din întâmplare; voi înșivă veți fi uimiți de succesul vostru. Esențialul este să-l izolați pe om de familia sa, să-l faceți să-i piardă moravurile. El este destul de dispus, prin înclinarea caracterului său, să fugă de grijile gospodăriei, să alerge după plăceri ușoare și bucurii oprite. Îi plac lungile convorbiri de cafenea, trândăvia spectacolelor. Atrageți-l, smulgeți-l; dați-i o oarecare importanță; învățați-l discret să se plictisească de lucrările sale zilnice. Prin această manevră, după ce îl veți fi despărțit de soția și de copiii săi, după ce îi veți fi arătat cât de apăsătoare sunt toate datoriile, îi veți insufla dorința unei alte existențe. Omul s-a născut răzvrătit; ațâțați această dorință de răzvrătire până la incendiu; dar incendiul să nu izbucnească. Este o pregătire pentru marea operă pe care trebuie să o începeți."

„Pentru o mare operă, trebuie o conștiință largă, pe care să nu o înspăimânte la nevoie o alianță adulterină, credința violată în public, legile umanității călcate în picioare."

Înalta Vânzare rezumă ea însăși acest complot infernal: „Corupția pe scară mare este ceea ce am întreprins, corupția poporului prin cler și a clerului prin noi, corupția care trebuie să ne conducă într-o zi la a pune Biserica în mormânt. Pentru

a doborî catolicismul, ni se spune, ar trebui mai întâi suprimată femeia. Fie; dar, neputând suprima femeia, să o corupem împreună cu Biserica. *Corruptio optimi pessima*. Scopul este destul de frumos pentru a ispiti oameni ca noi. Cel mai bun pumnal pentru a lovi Biserica în inimă este corupția. La lucru deci, până la sfârșit!"

Corupția tineretului și a clerului

„Inimile alese" pe care revoluția le caută de preferință sunt tinerii și preoții; ea îndrăznește chiar să aspire până la a forma un papă.

„Spre tineret trebuie să mergem; pe el trebuie să-l seducem, pe el trebuie să-l târâm, fără ca el să bănuiască, sub steagurile noastre. Toată lumea să ignore planul vostru! Lăsați deoparte bătrânețea și vârsta matură; mergeți la tineret și, dacă este cu putință, până la copilărie. Să nu aveți niciodată pentru el vreun cuvânt de impietate sau de necurăție; păziți-vă bine de aceasta în interesul cauzei. Păstrați toate aparențele omului grav și moral. Odată ce reputația voastră va fi stabilită în colegii, licee și universități, în seminarii, odată ce veți fi captat încrederea profesorilor și a studenților, atașați-vă mai ales de cei care se angajează în miliția clericală.

Stârniți, încălziți aceste firi atât de pline de incandescență și de orgoliu patriotic. Oferiți-le mai întâi, dar întotdeauna în secret, cărți inofensive; apoi, îi aduceți puțin câte puțin pe

discipolii voștri la gradul de coacere voit. Când, în toate punctele deodată, această lucrare de fiecare zi va fi răspândit ideile noastre ca lumina, veți putea aprecia înțelepciunea acestei discreții."

„Făceți-vă o reputație de bun catolic și de patriot curat. Această reputație va da cu ușurință acces doctrinelor noastre în rândul tânărului cler, ca și în adâncul mănăstirilor. În câțiva ani, acest tânăr cler, prin forța lucrurilor, va fi invadat toate funcțiile; el va guverna, va administra, va judeca, va forma consiliul suveranului: va fi chemat să aleagă Pontiful care va trebui să domnească, iar acest Pontif, ca și cei mai mulți dintre contemporanii săi, va fi în chip necesar mai mult sau mai puțin îmbibat de principiile italiene și umanitare pe care urmează să le punem în circulație. Pentru a atinge acest scop, întindem în vânt toate pânzele noastre." — „Trebuie să facem educația imorală a Bisericii și să ajungem, prin mici mijloace bine gradate, deși destul de rău definite, la triumful ideii revoluționare printr-un Papă. Acest proiect mi s-a părut întotdeauna de un calcul supraomenesc." Supraomenesc într-adevăr; căci vine în linie dreaptă de la Satana. Personajul care se ascunde sub numele de Nubius descrie apoi acest Papă revoluționar pe care îndrăznește să-l spere: „un Papă slab și credul, lipsit de pătrundere, cinstit și respectat, îmbibat de principiile democratice. Cam în aceste condiții ne-ar trebui unul, dacă aceasta mai este cu putință. Cu aceasta vom merge mai sigur la asaltul Bisericii decât cu pamfletele fraților noștri din Franța și chiar cu aurul Angliei. Pentru a sfărâma stânca pe

care Dumnezeu Și-a zidit Biserica, am avea degetul mic al succesorului lui Petru angajat în complot, iar acest deget mic ar valora pentru această cruciadă cât toți Urbanii al II-lea și toți sfinții Bernarzi ai creștinătății."

„Veți predica o revoluție cu tiară și cu pluvială, mergând cu crucea și cu steagul; o revoluție care nu va avea nevoie decât să fie foarte puțin împinsă pentru a pune foc la cele patru colțuri ale lumii" (*Instrucțiunea secretă a Vânzării supreme*).

„Voiți să revoluționați Italia", adaugă în sfârșit acești seizi ai iadului, „căutați Papa al cărui portret tocmai l-am făcut. Clerul să meargă sub stindardul vostru, crezând mereu că merge sub steagul Cheilor apostolice. Voiți să faceți să dispară ultimul scaun al tiranilor și al asupritorilor, întindeți-vă mrejele, întindeți-le în adâncul sacristiilor, al seminariilor și al mănăstirilor; și, dacă nu veți precipita nimic, vă făgăduim o pescuire miraculoasă; veți predica o revoluție cu tiară și cu pluvială, mergând cu crucea și cu steagul; o revoluție care nu va avea nevoie decât să fie foarte puțin împinsă pentru a pune foc la cele patru colțuri ale lumii." Cât de bine simt ei înșiși că totul se sprijină pe Papă!

Este mângâietor să-i vedem constatând cu ciudă că n-au putut atinge nici Sacrul Colegiu, nici Compania lui Isus. „Cardinalii au scăpat cu toții din mrejele noastre. Lingușirile cele mai bine combinate n-au slujit la nimic; niciun membru al Sacrului Colegiu n-a căzut în capcană."

„Am eșuat de asemenea cu totul în privința iezuiților. De când conspirăm, a fost cu neputință să punem mâna pe vreun ignațian, și ar trebui să știm de ce această încăpățânare atât de unanimă; de ce oare n-am putut niciodată, lângă niciunul, să prindem defectul platoșei?" Se adaugă cu evlavie: „Nu avem iezuiți cu noi; dar putem oricând să spunem și să facem să se spună că există, și aceasta va reveni absolut la același lucru."

Minciuna și calomnia

Satana este părintele minciunii, *pater mendacii*. Prima revoluție a fost făcută printr-o minciună: *eritis sicut dii*. Fiice ale acesteia, toate celelalte sunt făcute prin același procedeu. Cu cât sunt mai grave, cu atât mint mai mult. Iar astăzi minciunile, ipocriziile, sofismele țesute împotriva Bisericii cu o artă infernală circulă printre noi, mai numeroase decât atomii din aer. De unde vin ele? Ascultați Revoluția:

„Preoții sunt încrezători; arătați-i bănuitori și perfizi. Mulțimea a avut din toate timpurile o înclinație extremă spre neadevăruri; înșelați-o. Ei îi place să fie înșelată."

— „Sunt puține lucruri de făcut cu vechii cardinali și cu prelații al căror caracter este hotărât. Trebuie să scoatem din depozitele noastre de popularitate sau de impopularitate armele care vor face puterea lor inutilă sau ridicolă. Un cuvânt inventat cu dibăcie și răspândit cu artă în anumite familii cinstite alese, pentru ca de acolo să coboare în cafenele și din

cafenele în stradă, un cuvânt poate uneori ucide un om. Dacă vă vine unul dintre aceşti prelaţi pentru a exercita vreo funcţie publică, cunoaşteţi-i îndată caracterul, antecedentele, calităţile, mai ales defectele. Învăluiţi-l în toate capcanele pe care le veţi putea întinde sub paşii lui; creaţi-i una dintre acele reputaţii care îi înspăimântă pe copiii mici şi pe femeile bătrâne; zugrăviţi-l crud şi sângeros; povestiţi câteva trăsături de cruzime care să se poată întipări uşor în memoria poporului. Când jurnalele străine vor culege prin noi aceste scrieri, pe care le vor înfrumuseţa la rândul lor, inevitabil, din respect pentru adevăr, arătaţi, sau mai degrabă faceţi să fie arătate de vreun imbecil respectabil aceste foi în care sunt relatate numele şi excesele aranjate ale personajelor. Ca Franţa şi Anglia, Italia nu va duce niciodată lipsă de acele pene care ştiu să se croiască din minciuni folositoare cauzei celei bune. Cu un jurnal, poporul nu are nevoie de alte dovezi. El este în copilăria liberalismului şi crede liberalilor."

Bătrânul Voltaire este depăşit!

Francmasoneria

Nu eşti trădat decât de ai tăi. Francmasoneria face tot ce poate pentru a ne face să credem că este cea mai nevinovată, cea mai plată dintre societăţile filantropice. Iată Revoluţia care îi eliberează, poate imprudent, adevăratul brevet.

„Când veți fi insinuat în câteva suflete dezgustul față de familie și față de religie — unul vine aproape întotdeauna după celălalt — lăsați să cadă anumite cuvinte care vor provoca dorința de a fi afiliat Lojei masonice celei mai apropiate. Această vanitate a orășeanului sau a burghezului de a se înfeuda francmasoneriei are ceva atât de banal și atât de universal, încât sunt mereu cuprins de admirație înaintea prostiei omenești. A te afla membru al unei Loji, a te simți, în afara soției și a copiilor tăi, chemat să păstrezi un secret care nu ți se încredințează niciodată, este pentru anumite firi o voluptate și o ambiție.

Lojile sunt un loc de depozit, un fel de herghelie, un centru prin care trebuie să se treacă înainte de a ajunge la noi. Falsa lor filantropie este pastorală și gastronomică; dar aceasta are un scop care trebuie încurajat neîncetat. Învățându-l să poarte arma cu paharul său, se pune stăpânire pe voința, pe inteligența și pe libertatea unui om. Se dispune de el, este întors, studiat; i se ghicesc înclinațiile și tendințele; când este copt pentru noi, este îndrumat spre societatea secretă, din care francmasoneria nu este decât anticamera destul de prost luminată."

„Pe Loji contăm pentru a ne dubla rândurile; ele formează fără să știe noviciatul nostru pregătitor. Ele discută fără sfârșit despre primejdiile fanatismului, despre fericirea egalității sociale și despre marile principii ale libertății religioase. Între două ospețe, ele au anateme fulgerătoare împotriva

intoleranței și a persecuției. Este mai mult decât trebuie pentru a ne face adepți.

Un om îmbibat de aceste frumoase lucruri nu este departe de noi; nu mai rămâne decât să-l înregimentăm. Legea progresului social este acolo, și întreagă acolo; nu vă dați osteneala să o căutați în altă parte. Dar să nu ridicați niciodată masca; dați târcoale stânei catolice; și, ca un lup bun, prindeți din trecere primul miel care se va oferi în condițiile voite."

Lojile se însărcinează ele însele să confirme această apreciere și să ne facă să atingem cu degetul perversitatea acestei puternice instituții așa-zis inofensive: „Dacă masoneria, spunea foarte recent unul dintre principalii Venerabili, ar trebui să se închidă în cercul strâmt pe care s-ar voi să i-l traseze, la ce ar sluji vasta organizație și imensa dezvoltare care îi sunt date?... Ceasul primejdiei a sunat; pericolul devine imens; trebuie să acționăm... Din toate părțile, vrăjmașul se organizează... Hidra monahală" — ei înțeleg prin aceasta întreaga ierarhie catolică — „atât de des zdrobită, ne amenință din nou cu capetele ei hidoase. Zadarnic, împreună cu secolul al XVIII-lea, ne măguleam că am zdrobit infama; infama renaște mai viguroasă, mai intolerantă, mai rapace și mai înfometată ca niciodată.

A ridica altar împotriva altarului

Trebuie să ridicăm altar împotriva altarului, învățătură împotriva învățăturii." În sfârșit, cavalerii masoni depun jurământul „de a recunoaște, ca flageluri ale nefericiților și ale lumii, pe regi și pe fanaticii religioși, și de a-i avea întotdeauna în oroare". Toate acestea sunt extrase din discursurile oficiale, rostite în acești ultimi ani de marii maeștri și de alți Venerabili, în adunări numeroase „unde conștiințele s-au ușurat și unde s-a spus cu glas tare ceea ce fiecare gândea în șoaptă."

Se înțelege acum de ce Sfântul Scaun a condamnat francmasoneria și de ce este interzisă afilierea la ea sub pedeapsa excomunicării?

Exploatarea principilor

Revoluția caută să-și afilieze principii, pentru a mina mai eficace, cu concursul lor, monarhia și Biserica. Înalta Vânzare voiește ea însăși să le-o facă cunoscută lor și să ne-o facă cunoscută și nouă. „Burghezul are ceva bun, dar principele încă și mai mult. Înalta Vânzare dorește ca, sub un pretext sau altul, să fie introduși în Lojile masonice cât mai mulți principi și bogați cu putință. Principii de casă suverană care nu au speranța legitimă de a fi rege prin harul lui Dumnezeu voiesc cu toții să fie prin harul unei revoluții. Nu lipsesc, în Italia și în altă parte, cei care aspiră la onorurile destul de modeste ale șorțului și mistriei simbolice. Alții sunt dezmoșteniți sau proscriși. Lingușiți-i pe toți acești ambițioși de popularitate;

acaparați-i pentru francmasonerie; Înalta Vânzare va vedea mai târziu ce va putea face cu ei pentru cauza progresului. Un principe care nu are de așteptat un regat este o fericire pentru noi. Sunt mulți în acest caz! Faceți din ei francmasoni; ei vor sluji drept clei pentru imbecili, pentru conducători, pentru orășeni și pentru nevoiași. Acești sărmani principi ne vor face treaba, crezând că nu lucrează decât pentru a lor. Este o firmă magnifică, și există întotdeauna destui proști dispuși să se compromită în slujba unei conspirații al cărei sprijin pare să fie un principe oarecare."

Protestantismul

Încă un auxiliar puternic, al cărui concurs fratern îl exaltă conducătorii Revoluției. Ce este, într-adevăr, protestantismul, dacă nu principiul practic al răzvrătirii împotriva autorității Bisericii lui Isus Hristos? În numele unui fals principiu religios, el lovește în lumea întreagă singurul principiu religios adevărat, singurul creștinism adevărat, singura Biserică adevărată; el dezvoltă orgoliul, nesupunerea, dezordinea și anarhia. Îi trebuie oare mai mult Revoluției, marii răzvrătiri universale, pentru a iubi și a favoriza propaganda protestantă? „Cel mai bun mijloc de a descreștina Europa", scria Eugène Sue, „este să o protestantizezi."

„Sectele protestante, adaugă Edgar Quinet, sunt cele o mie de porți deschise pentru a ieși din Creștinism." După ce expune necesitatea de a sfârși cu orice religie, el se exprimă astfel:

„Pentru a ajunge la acest scop, iată cele două căi care se deschid înaintea voastră. Puteți ataca, odată cu catolicismul, toate religiile pământului și în chip special sectele creștine; în acest caz, aveți împotriva voastră universul întreg. Dimpotrivă, vă puteți înarma cu tot ceea ce este opus catolicismului, în chip special cu toate sectele creștine care îi fac război; adăugând la aceasta forța de impuls a revoluției franceze, veți pune catolicismul în cea mai mare primejdie pe care a alergat-o vreodată.

Iată de ce mă adresez tuturor credințelor, tuturor religiilor care au combătut Roma; ele sunt toate, fie că voiesc, fie că nu voiesc, în rândurile noastre, deoarece, în fond, existența lor este tot atât de inconciliabilă ca a noastră cu dominația Romei.

Nu numai Rousseau, Voltaire, Kant sunt cu noi împotriva eternei asupriri; ci și Luther, Zwingli, Calvin etc., întreaga legiune a spiritelor care luptă împreună cu timpul lor, cu popoarele lor, împotriva aceluiași vrăjmaș care ne închide în acest moment drumul.

Ce este mai logic în lume decât să facem un singur mănunchi din revoluțiile care au apărut în lume de trei secole încoace și să le unim într-o aceeași luptă, pentru a desăvârși victoria asupra religiei Evului Mediu?

Dacă secolul al XVI-lea a smuls jumătate din Europa din lanțurile papalității, este oare prea mult să cerem secolului al XIX-lea să desăvârșească opera pe jumătate împlinită?”

A distruge creștinismul, „această superstiție caducă și răufăcătoare”, acesta este scopul mărturisit al ligii infernale în care protestanții sunt înglobați, „fie că voiesc, fie că nu voiesc”, și prin aceasta singură că sunt protestanți. A distruge creștinismul prin mijlocirea protestantismului, iată tactica pe care o adoptă Revoluția cu deplină speranță de succes.

Ce spuneți, cititori? Este Revoluția un lucru mare și nobil? Merită ea simpatiile noastre? Opera ei se poate împăca oare cu credința creștinului? Este oare a o calomnia să o anatematizezi ca detestabilă și satanică?

Tertulian spunea odinioară despre creștinism: „El nu se teme decât de un singur lucru, acela de a nu fi cunoscut.” Revoluția spune contrariul; ea nu se teme decât de lumină. Lumina îi răpește, nu zic tot ceea ce este religios, ci tot ceea ce este cinstit printre oameni.

Cum Revoluția, pentru a se face primită, se acoperă sub numele cele mai sacre

Dacă Revoluția s-ar arăta așa cum este, i-ar înspăimânta pe toți oamenii cinstiți. Ea se ascunde sub nume respectate, ca lupul sub pielea oii.

Profitând de aspectul religios pe care Biserica îl imprimă de optsprezece veacuri ideilor de libertate, de progres, de lege, de autoritate, de civilizație, Revoluția se împodobește cu toate aceste nume venerate și seduce astfel o mulțime de spirite sincere. Dacă o asculți, ea nu voiește decât fericirea

popoarelor, distrugerea abuzurilor, abolirea mizeriei; ea făgăduiește tuturor bunăstarea, prosperitatea și nu știu ce veac de aur necunoscut până aici.

Să nu o credeți. Părintele ei, șarpele cel vechi din raiul pământesc, spunea tot atâtea sărmanei Eve: „Nu te teme, ascultă-mă, și veți fi ca niște dumnezei." Se știe ce dumnezei am devenit.

Popoarele care ascultă Revoluția sunt curând pedepsite prin ceea ce păcătuiesc; dacă orașele se înfrumusețează, dacă drumurile de fier se înmulțesc, dacă industria prosperă — ceea ce nu este, să o repetăm cu glas tare, fapta Revoluției, ci simplul rezultat al unui progres natural — mizeria publică sporește pretutindeni, bucuria dispare, totul se materializează, impozitele se înzecesc, toate libertățile dispar; în numele libertății, se revine puțin câte puțin la brutala sclavie păgână; în numele civilizației, se pierd toate roadele cuceririlor creștinismului asupra barbariei; în numele legii, o autoritate fără frâu și fără control ne impune toate capriciile sale, și iată progresul!

Cum, de altfel, ar putea binele să iasă din rău? Și cum ar putea principiul distrugerii să zidească ceva?

„Principiul nostru, a spus un revoluționar îndrăzneț, este negarea oricărei dogme; data noastră, neantul. A nega, a nega mereu, aceasta este metoda noastră: ea ne-a condus să punem

ca principiu: în religie, ateismul; în politică, anarhia; în economia politică, neproprietatea."

Să ne ferim deci de Revoluție, să ne ferim de Satana, sub orice nume s-ar ascunde!

Sărmane oi, când veți asculta oare glasul bunului păstor care voiește să vă apere de dintele lupului și care voiește să smulgă de pe fiara ticăloasă lâna ipocrită la adăpostul căreia ea pătrunde până în mijlocul staulului?

Presa și Revoluția

Presa nu este, prin natura sa, nici bună, nici rea. Este o invenție puternică, ce poate sluji deopotrivă binelui sau răului; totul depinde de întrebuințarea care i se dă.

Trebuie totuși să mărturisim că, din pricina păcatului originar, presa a slujit mult mai mult răului decât binelui și că se abuzează de ea în proporții înspăimântătoare.

În secolul nostru, presa este marea pârghie a Revoluției. Pentru a nu vorbi decât despre jurnalism, care este presa în starea sa cea mai activă și mai influentă, nimeni nu poate nega că cea mai mare primejdie a tronului, precum și a altarului, sunt jurnalele. Fără a ieși din scumpa noastră Franță, din cinci sute patruzeci de jurnale, poate că nu sunt treizeci care să fie cu adevărat creștine. Pentru optzeci sau o sută de mii de cititori ai foilor publice care respectă credința, Biserica, puterea, principiile, cinci sau șase milioane de oameni înghit în fiecare zi otrava distrugătoare pe care le-o prezintă, picătură cu picătură, jurnalele nelegiuite.

Să mi se ierte această comparație: presa este, în mâinile Revoluției, un mare aparat de dresat oamenii. Când se voiește să se învețe o melodie unor păsări, li se repetă acea melodie de zece și de douăzeci de ori pe zi, prin mijlocirea unui instrument făcut anume. Căpeteniile partidului revoluționar, pentru a forma, cum se spune, opinia publică, pentru a face să intre în capete ideile lor fatale, recurg la presă; în fiecare zi învârt manivela; în fiecare zi repetă în jurnalele lor melodia pe care voiesc să o impună publicului, și curând canarii cântă. Și iată opinia publică.

Cât despre Biserică, care nu voiește să învețe melodia, se încearcă un alt mijloc. Revoluția caută să o adoarmă. Ea pretinde, precum știe fiecare, că Biserica Catolică nu mai este la înălțimea secolului. Cu o bunăvoință ipocrită, se preface că voiește să o adapteze ideilor moderne; în fond, voiește să o ucidă. Se apropie deci de Biserică, îi prezintă aparatul ei perfid, presa; se rostesc cuvinte frumoase și blânde; se fac declarații pioase; se încearcă adormirea paznicilor credinței. Biserica se ferește; Papa și episcopii refuză să se lase amăgiți. Atunci Revoluția își ridică masca, își transformă aparatul în mașină de război și atacă din față această vrăjmașă pe care n-a putut nici să o îndoctrineze, nici să o înăbușe.

Și ceea ce spun despre jurnalism pentru Franța trebuie spus cu și mai mult temei poate pentru Anglia, pentru Belgia, pentru Prusia, pentru Germania, pentru Elveția și mai ales pentru Piemont și sărmana Italie. Paisprezece sau cincisprezece sute

de jurnale apar în fiecare zi în Europa; din acest număr, câte sunt sincer devotate Bisericii?

Se înțelege, de altfel, că nu ar putea fi altfel atunci când se pătrunde cât de cât în misterele redactării jurnalelor. Cu excepția unor onorabile și prea rare cazuri, ziariștii de profesie exercită, pe seama publicului, o adevărată meserie. Ei nu au nici convingeri religioase, nici convingeri politice; conștiința lor este în călimara lor, și își vând cerneala celui care oferă mai mult. După interesul pungii lor, prea adesea golită prin conduită rea, ei pledează cu nobilă ardoare pentru și contra, batjocorindu-și cititorii creduli. Ei măgulesc spiritul de opoziție pentru a spori numărul abonaților, iar jurnalele cele mai vătămătoare și cele mai plate sunt adesea cele care izbutesc cel mai bine. Și iată educatorii societății! Iată în ce mâini a căzut conștiința publică! Sub impulsul societăților secrete, jurnalismul revoluționar trage cu toate penele sale împotriva Bisericii; va pierde credința în Europa, dacă Dumnezeu, în milostivirea Sa, nu Se grăbește să zădărnicească acest vast și infernal complot.

Principiile de la 89

Toată lumea vorbește astăzi despre „principiile de la 89”, și aproape nimeni nu știe ce sunt.

Nu este de mirare; cuvintele care le-au formulat sunt atât de elastice, atât de puțin definite, încât fiecare vede în ele ceea ce voiește.

Oamenii cinstiți, miopi, nu găsesc în ele nimic precis rău; demagogii își găsesc totuși socoteala. Există pentru aceste principii o stranie emulație de tandrețe; ele sunt înscrise pe douăzeci de stindarde rivale. Toată lumea le apără împotriva tuturor; și, după toată lumea, toată lumea fie le falsifică, fie le compromite, fie le trădează.

Să încercăm aici, la lumina infailibilă a credinței catolice, nu să le falsificăm, nici să le compromitem, nici să le trădăm, ci să le înțelegem bine, să le sondăm adâncurile și să descoperim, în pliurile lor tainice, șarpele cel vechi care le este sufletul. Nu vom exagera nimic, dar vom încerca să vedem totul.

Văzând la lucru pe cei pe care îi numim cu mândrie părinții libertății, întemeietorii societății moderne, vom vedea, după expresia lui Bossuet, „dacă aceia pe care ni-i laudă ca reformatori ai neamului omenesc i-au micșorat sau i-au sporit relele și dacă trebuie priviți ca reformatori care îl îndreaptă sau mai degrabă ca flageluri trimise de Dumnezeu pentru a-l pedepsi."

În 1789, în vreme ce Adunarea constituantă distrugea, prin dreptul celui mai tare, vechea constituție a Bisericii în Franța; suprima, la 4 august, dreptele redevențe care o făceau să trăiască; la 27 septembrie, jefuia bisericile noastre de vasele lor sacre; la 18 octombrie, anula Ordinele religioase; la 2 noiembrie, fura proprietățile ecleziastice, pregătind astfel actul eretic și schismatic numit Constituția civilă a clerului, promulgat în anul următor, aceeași adunare formula în șaptesprezece articole ceea ce se numește declarația drepturilor omului și ceea ce ar fi trebuit numit suprimarea drepturilor lui Dumnezeu. Aceste articole cuprind principii sociale, și acestea sunt principiile care au devenit celebre sub numele de „principiile de la 89".

Catolici, în lăudabila intenție de a împăca Bisericii simpatiile societăților moderne, au căutat să demonstreze, nu fără osteneală, că principiile acestei celebre declarații nu erau opuse nici credinței, nici drepturilor Bisericii. Această teză s-ar putea poate susține dacă, într-o asemenea chestiune esențialmente practică, s-ar putea rămâne la rigoarea gramaticală a cuvintelor, făcând abstracție de spiritul care le însuflețește, de

spiritul care le-a dictat, de spiritul care le aplică și care manifestă adevăratul lor sens.

Din nefericire, principiile de la 89 nu sunt o literă moartă; ele s-au tradus în fapte, în legi, în atentate care nu pot lăsa nicio îndoială asupra adevăratului lor caracter; Revoluția, Revoluția anticreștină, le proclamă ca principii ale sale și le atribuie gloria pretinselor sale isprăvi; revoluționarii nu încetează să le invoce împotriva Bisericii. Cum se face deci că aceste faimoase principii nu revoltă pe toți oamenii cinstiți? Pentru că adevărul se află acolo amestecat cu dibăcie cu falsul, iar falsul trece aici, ca întotdeauna, la adăpostul adevărului.

Printre principiile de la 89, într-adevăr, mai multe sunt vechi și bune adevăruri ale dreptului francez sau ale dreptului public creștin, pe care abuzurile cezarismului galican le puseseră în uitare și pe care naiva ignoranță a Constituienților noștri le-a făcut să fie luate drept descoperiri minunate. Mai multe altele sunt adevăruri de bun-simț, pe care nu s-ar mai îndrăzni să le formulăm serios în zilele noastre; dar toate aceste principii sunt dominate de un principiu care dă întregii declarații adevăratul său spirit: principiul revoluționar al independenței absolute a societății, care declară că respinge de acum înainte orice conducere creștină, că nu mai depinde decât de ea însăși, că nu are altă lege decât voința sa, fără a se îngriji de ceea ce Dumnezeu învață și prescrie prin Biserica Sa. Voința poporului suveran substituită voinței lui Dumnezeu suveran, legea omenească călcând în picioare adevărul revelat, dreptul pur natural făcând abstracție de dreptul catolic; într-un

cuvânt, pretinsele drepturi ale omului substituindu-se drepturilor veșnice ale lui Isus Hristos: aceasta este, în fond, declarația din 1789.

Până atunci, Biserica era recunoscută ca organ al lui Dumnezeu față de societăți, precum și față de indivizi; și dacă, de câteva secole, acest drept de înaltă conducere morală era nesocotit în practică, cel puțin niciodată nu se îndrăznise încă a-l nega în chip formal.

Astfel, principiile de la 89, considerate unul câte unul, sunt departe de a fi revoluționare; dar ansamblul lor și mai ales ideea care le domină constituie o îndrăzneață răzvrătire a omului împotriva lui Dumnezeu, o sciziune sacrilegă între societate și Domnul nostru Isus Hristos, Regele popoarelor și Regele regilor. Noi nu condamnăm în principiile de la 89 decât acest element de răzvrătire anticreștină; departe de a le respinge, revendicăm ca ale noastre aceste mari maxime ale adevăratei libertăți, ale adevăratei egalități și ale fraternității universale, pe care Revoluția le alterează și pretinde că le-a dat lumii.

În conștiință, un catolic nu poate admite toate principiile de la 89. Cu atât mai puțin poate intra în spiritul care le-a dictat și care, de la apariția lor, le interpretează și le aplică. Dar, acest subiect fiind foarte complex, să precizăm mai mult.

Textul și discutarea acestor principii din punct de vedere religios

Iată cele șaptesprezece articole ale acestei declarații revoluționare a drepturilor omului:

După un preambul gol și vag, în stilul emfatic al lui Rousseau, Constituienții declară că emit principiile lor „în prezența și sub auspiciile Ființei supreme". Se știe ce era Ființa supremă a acestor voltairieni; era negarea directă și personală a Dumnezeului celui viu, a singurului Dumnezeu adevărat, a Dumnezeului creștinilor, Domnul nostru Isus Hristos, viu și domnind în lume prin Biserica Sa și prin papa, vicarul Său.

Garantez că nu în prezența Domnului nostru, și cu atât mai puțin sub auspiciile Sale, au elaborat Constituienții faimoasa lor Declarație.

Subliniez articolele primejdioase, frazele cu dublu sens, capcanele; rezervându-mi dreptul de a le discuta cât mai pe scurt cu putință, pentru a deosebi bine, în acest pământ nou, neghina și grâul bun.

Articolul I. — Oamenii se nasc și rămân liberi și egali în drepturi. Distincțiile sociale nu pot fi întemeiate decât pe utilitatea comună.

Art. II. — Scopul oricărei asociații politice este conservarea drepturilor naturale și imprescriptibile ale omului. Aceste drepturi sunt libertatea, siguranța și rezistența la asuprire.

Art. III. — Principiul oricărei suveranități rezidă esențialmente în națiune; niciun corp, niciun individ nu poate exercita autoritate care să nu emane în mod expres din ea.

Art. IV. — Libertatea constă în a putea face tot ceea ce nu dăunează altuia.

Art. V. — Legea nu are dreptul de a interzice decât acțiunile dăunătoare societății. Tot ceea ce nu este interzis de lege nu poate fi împiedicat, și nimeni nu poate fi constrâns să facă ceea ce ea nu poruncește.

Art. VI. — Legea este expresia voinței generale. Toți cetățenii au dreptul de a concura personal sau prin reprezentanții lor la formarea ei. Ea trebuie să fie aceeași pentru toți, fie că protejează, fie că pedepsește. Toți cetățenii, fiind egali în ochii ei, sunt deopotrivă admisibili la orice demnitate, locuri și funcții publice, după capacitatea lor și fără altă distincție decât aceea a virtuților și a talentelor lor.

Art. VII. — Niciun om nu poate fi acuzat, arestat sau deținut decât în cazurile determinate de lege și după formele pe care ea le-a prescris. Cei care solicită, expediază, execută sau fac să se execute ordine arbitrare trebuie pedepsiți; dar orice cetățean chemat sau prins în virtutea legii trebuie să asculte pe dată; el se face vinovat prin rezistență.

Art. VIII. — Legea nu trebuie să stabilească decât pedepse strict și evident necesare, și nimeni nu poate fi pedepsit decât în virtutea unei legi stabilite și promulgate anterior delictului și legal aplicate.

Art. IX. — Orice om fiind presupus nevinovat până când a fost declarat vinovat, dacă se socotește indispensabil să fie arestat, orice asprime care nu ar fi necesară pentru a se asigura de persoana sa trebuie reprimată sever de lege.

Art. X. — Nimeni nu trebuie tulburat pentru opiniile sale, chiar religioase, cu condiția ca manifestarea lor să nu tulbure ordinea publică stabilită de lege.

Art. XI. — Libera comunicare a gândurilor și a opiniilor este unul dintre drepturile cele mai prețioase ale omului; orice cetățean poate deci să vorbească, să scrie, să tipărească liber, cu obligația de a răspunde pentru abuzul acestei libertăți în cazurile determinate de lege.

Art. XII. — Garanția drepturilor omului și ale cetățeanului necesită o forță publică; această forță este deci instituită pentru folosul tuturor, și nu pentru utilitatea particulară a celor cărora le este încredințată.

Art. XIII. — Pentru întreținerea forței publice și pentru cheltuielile de administrație, o contribuție comună este indispensabilă; ea trebuie repartizată în mod egal între toți cetățenii, după facultățile lor.

Art. XIV. — Toți cetățenii au dreptul de a constata, prin ei înșiși sau prin reprezentanții lor, necesitatea contribuției publice, de a o consimți liber, de a-i urmări întrebuințarea, de a-i determina calitatea, așezarea, perceperea și durata.

Art. XV. — Societatea are dreptul de a cere socoteală oricărui agent public pentru administrația sa.

Art. XVI. — Orice societate în care garanția drepturilor nu este asigurată, nici separația puterilor determinată, nu are constituție.

Art. XVII. — Proprietatea fiind un drept inviolabil și sacru, nimeni nu poate fi lipsit de ea decât atunci când necesitatea

publică o cere în mod evident și sub condiția unei juste și prealabile despăgubiri.

„Dar", îmi veți spune, „ați subliniat totul, sau aproape totul?" Fără îndoială; și nu este decât dreptate. Indiferente în aparență față de religie și față de Biserică, toate aceste articole acoperă o vastă conspirație destinată să răstoarne întreaga ordine creștină. Este conspirația tăcerii, care înăbușă fără să lovească și care, dacă este îngăduit să ne exprimăm astfel, escamotează creștinismul. Aceste principii ipocrite se rezumă în cinci sau șase idei principale, care sunt baza a ceea ce se numește lumea modernă și pe care le vom analiza pe scurt.

Separarea totală a Bisericii și a Statului; suveranitatea poporului; absolutismul legii omenești; libertatea; egalitatea. Acesta este rezumatul acestor principii, care merită fiecare o discuție foarte atentă. Se va judeca în curând importanța practică a acestor grave chestiuni.

Separarea Bisericii și a Statului

Cei care o cer cu bună-credință confundă două idei: distincția și separarea. Biserica este distinctă de Stat, iar Statul, distinct de Biserică; amândouă trebuie să se unească fără a se confunda. Este tot atât de absurd a voi să separi societatea religioasă de societatea civilă, cât a voi să separi sufletul de trup. Biserica este o societate care vine de la Dumnezeu, după cum Statul este de asemenea o societate voită de Dumnezeu; aceste două societăți trebuie să se acorde pentru a împlini voința divină, care este fericirea vremelnică și veșnică a oamenilor. Prosperitatea și forța lor depind de această unire, precum viața și forța omului depind de unirea sufletului și a trupului său. Întotdeauna distincția, dar în unire; niciodată separarea, după cum nici confuzia.

Suntem cu toții membri în același timp ai trei societăți distincte și aparținem în întregime fiecăreia dintre ele; aceasta

este ordinea dumnezeiești Providențe. Aceste trei societăți sunt: familia, Statul, Biserica. Aparțin în întregime familiei mele; sunt în același timp în întregime cetățean al patriei mele; și în același timp încă, sunt în întregime creștin, membru al Bisericii; am datorii ca fiu, datorii ca cetățean, datorii ca catolic; aceste datorii sunt distincte, dar unite între ele și subordonate unele altora. Ele nu se pot distruge niciodată unele pe altele, căci toate vin de la Dumnezeu; ele sunt toate pentru mine expresia sigură a voinței lui Dumnezeu, a lui Dumnezeu care îmi poruncește deopotrivă să ascult de tatăl meu în ordinea familiei, să ascult de suveranul meu în ordinea civilă și vremelnică, să ascult de papa și de păstorii Bisericii în societatea religioasă și supranaturală.

Ce este o societate?

Ce este o societate? Este o reunire de indivizi uniți între ei prin legătura unei ascultări comune. Această legătură, această ascultare față de autoritatea legitimă, constituie societatea, îi dă unitatea, în pofida multiplicității membrilor ei. Familia, sau societatea domestică, este reunirea indivizilor legați între ei prin supunerea față de puterea părintească. Statul, sau societatea civilă, este reunirea indivizilor și a familiilor, unite între ele prin dependența de aceeași putere publică. Biserica, sau societatea religioasă, este reunirea indivizilor, a familiilor și a Statelor supuse aceleiași puteri religioase a lui Hristos și a vicarului Său. Aceste trei societăți există de drept divin, adică prin voința formală a lui Dumnezeu; Dumnezeu este Cel care a constituit familia pentru binele și fericirea membrilor care o compun; Dumnezeu este autorul societăților civile, al căror scop este prosperitatea, binele și fericirea indivizilor și a familiilor, prin concursul reciproc al forțelor; Dumnezeu este Cel care a întemeiat Biserica și i-a dat sfânta sa misiune, pentru a-i învăța pe indivizi, pe familii și pe societăți ce este bine și ce este rău, ce trebuie făcut și ce trebuie evitat pentru

a-L cunoaște, a-L iubi și a-L sluji pe Dumnezeu pe pământ și, prin acest mijloc, a ajunge la mântuirea veșnică, scopul suprem al oricărei existențe omenești. Biserica este astfel instituită pentru a procura binele și fericirea indivizilor, a familiilor și a Statelor, adică ale lumii întregi.

Familia depinde de Stat în sensul că binele particular trebuie întotdeauna subordonat binelui public; Statul depinde de Biserică în sensul că binele vremelnic, fie public, fie particular, trebuie întotdeauna subordonat binelui spiritual, care este mântuirea veșnică a sufletelor. Tatăl de familie nu trebuie deci să poruncească nimic care să fie contrar legilor Statului; iar dacă lipsește de la această regulă, copiii săi nu pot, în conștiință, să-i asculte. Pentru aceeași rațiune, puterea civilă nu poate porunci nimic care să fie contrar învățăturilor sau legilor Bisericii. Aceste acte ale puterii părintești sau civile ar fi nelegitime și, prin urmare, nule de plin drept; ele ar viola ordinea stabilită de Dumnezeu și, pentru a asculta de Dumnezeu în acest conflict de autoritate, trebuie întotdeauna ascultată autoritatea superioară. Aceasta este regula practică și sigură pe care ne-o dă Apostolul sfântul Pavel: *Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit* (Rom. XIII), orice suflet să se supună puterilor mai înalte.

Înălțimea diferitelor puteri derivând din scopul lor final, iar mântuirea veșnică fiind în chip evident un scop superior prosperității vremelnice, este limpede ca lumina zilei că Biserica este o putere mai înaltă decât Statul și că Statul, prin urmare, este strict obligat, de drept divin, să se supună puterii

Bisericii. Or, ceea ce este de drept divin este imuabil, și nicio putere nu îl poate distruge.

Dar trebuie mers mai departe: după cum nu este de ajuns, pentru a merge la cer, să nu fii rău; tot astfel, pentru a-și împlini datoria și pentru a se mântui, capii familiilor și capii Statelor vremelnice trebuie nu numai să nu contrarieze acțiunea sfințitoare a Bisericii, ci încă să o secondeze prin toate mijloacele cu putință.

Un tată de familie nu este creștin dacă nu se străduiește, prin exemplu, prin sfat și, la nevoie, prin amenințare și pedeapsă, să împiedice în sânul familiei sale toate scandalurile și să-i facă pe toți să-și împlinească datoria cât mai desăvârșit cu putință. Bunul Dumnezeu și Biserica nu îi cer imposibilul; dar îi cer să facă tot ceea ce depinde de el pentru ca soția sa, copiii săi, servitorii săi, într-un cuvânt, toți membrii familiei, să păzească cu fidelitate legea lui Dumnezeu.

Tot astfel este și cu principii creștini: pentru a face voința lui Dumnezeu și a-și împlini datoria de suverani, ei nu trebuie să se mulțumească a procura fericirea materială a supușilor lor: acesta ar fi materialism; nu trebuie să se mulțumească a nu împiedica acțiunea Bisericii: aceasta ar fi indiferență față de bine, indiferență vinovată care nu este îngăduită nimănui; ei trebuie să împrumute Bisericii concursul cel mai eficace cu putință; trebuie, sub conducerea ei și ca slujitori credincioși, să împiedice pe cât se poate toate scandalurile care ar putea altera credința sau moralitatea popoarelor lor; trebuie să asiste

Biserica prin cuvintele lor, prin influența lor, prin banii lor și, la nevoie, prin sabia și armatele lor.

Astfel, totul este în ordine; iar Domnul nostru Isus Hristos, pe care Dumnezeu L-a constituit Stăpân suveran nu numai al cerului, ci și al pământului, domnește pe deplin prin sfânta Sa Biserică asupra tuturor oamenilor, asupra tuturor Statelor, asupra tuturor familiilor. Aceasta este doctrina catolică; aceasta este învățătura oficială și tradițională a Bisericii, rezumată în aceste din urmă timpuri prin Enciclica din 8 decembrie 1864. Doctrina opusă, condamnată sub numele de naturalism de Scaunul apostolic, este sufletul Revoluției și al principiilor din 1789.

„Dar", se va spune, „aceasta este absorbirea Statului de către Biserică!" — Nicidecum mai mult decât ar fi absorbirea familiei de către Stat. Este ordinea, rezultând din unire și lăsând să subziste distincția în pofida subordonării.

Biserica, întreb eu, absoarbe oare familia atunci când îl călăuzește pe tată pentru a-l face să cunoască și să practice toate datoriile sale de cap al familiei?... Tot astfel este și pentru Stat. Biserica, îndrumând puterea civilă și politică pentru a o face să împlinească voințele Domnului nostru Isus Hristos și să păzească astfel mântuirea veșnică a sufletelor, nu încalcă în niciun fel drepturile Statului; ea își face datoria, după cum Statul și-o face pe a sa prescriind cetățenilor și familiilor ceea ce este folositor binelui și fericirii tuturor. Sfântul Toma face să se înțeleagă admirabil această ordine și aceste raporturi

printr-o comparație tot atât de dreaptă pe cât de ingenioasă. Fiecare Stat, spune el, seamănă cu una dintre corăbiile care compun o escadră și care toate, sub conducerea vasului amiral, navighează de comun acord pentru a ajunge în același port. Fiecare corabie are căpitanul său, pilotul său; oricât de stăpân ar fi pe corabia sa, fiecare pilot nu este totuși independent. Pentru a rămâne în ordine, trebuie să manevreze întotdeauna după semnalele amiralului, în așa fel încât să-și îndrepte vasul spre ținta finală a navigației.

Vasul amiral este Biserica, îndrumată de Suveranul Pontif, vicarul lui Hristos, și însărcinată de El să învețe și să conducă pe calea mântuirii toate națiunile, *docete omnes gentes*. Suveranii vremelnici sunt piloții, căpitanii fiecăruia dintre vasele escadrei catolice. Ei sunt obligați în conștiință să înlesnească mântuirea veșnică a popoarelor lor respective, ajutând Biserica să mântuiască sufletele și îndepărtând obstacolele care ar putea stânjeni misiunea ei spirituală. Papa este, și numai papa, acela care, în calitatea sa de cap al Bisericii, le face cunoscut ceea ce trebuie să facă în această privință.

Prin conducerea sa religioasă, Biserica nu absoarbe deci nici Statul, nici familia; ea întărește, dimpotrivă, sfințind-o și împiedicând-o să se despartă de Dumnezeu, autoritatea suveranului vremelnic, precum și autoritatea tatălui de familie. Depinzând într-o privință, puterea civilă, să remarcăm cu grijă, păstrează în toate celelalte privințe o independență deplină. Odată salvgardat principiul superior al ascultării față

de legea divină și față de toate celelalte legi religioase promulgate de Biserică, puterea civilă poate, în deplină libertate, să dea tot felul de legi, să adopte orice regulă de politică, să ia orice formă de guvernământ, după cum crede că este mai avantajoasă binelui general al națiunii; ea este singură stăpână la ea acasă. Același lucru trebuie spus despre tatăl de familie în raport cu Statul. Să facă tot ceea ce voiește; să-și crească și să-și conducă copiii după voia sa; Statul, după cum nici Biserica, nu au nimic de văzut aici, din moment ce legile religiei și cele ale țării sunt respectate de el. Nu există ordine decât cu acest preț, fie în familie, fie în Stat, fie în Biserică.

„Dar Statul este deci un copil și are nevoie de îndrumarea Bisericii pentru a cunoaște legea lui Dumnezeu? Nu are el rațiunea și conștiința sa?" — Statul are desigur rațiunea și conștiința sa; dar ele nu îi sunt de ajuns mai mult decât tatălui de familie pentru a cunoaște și a practica legea lui Dumnezeu în toată întinderea ei. Această lege nu este, într-adevăr, o lege pur naturală; ea este, pe lângă aceasta și mai ales, revelată și pozitivă; iar pentru a o cunoaște, trebuie credința; pentru a o practica, trebuie harul. Or, numai Biserica este însărcinată de drept divin să dea lumii și una, și cealaltă. Numai ei i s-a spus: „Primiți pe Duhul Sfânt; mergeți deci, învățați toate națiunile: cine vă ascultă pe voi, pe Mine Mă ascultă; cine vă disprețuiește pe voi, pe Mine Mă disprețuiește. Și iată, Eu Însumi sunt cu voi până la sfârșitul veacurilor."

Acest cuvânt se aplică societăților omenești tot atât de direct ca fiecărui om în parte. Ce este, într-adevăr, societatea civilă,

dacă nu extinderea numerică a familiei și a individului? Statul nu este nimic, nu este decât o abstracțiune în afara indivizilor din care este format; și, pentru această rațiune, datoria religioasă a indivizilor și a familiilor este, într-un grad superior, datoria Statului însuși. Statul trebuie deci să fie nu numai religios în general, ci creștin, dar catolic; el trebuie să primească de la păstorii Bisericii învățătura legii divine, pentru binele public ca și pentru binele particular; el trebuie să fie învățat. Rațiunea și conștiința naturale nu sunt deci de ajuns nici suveranului vremelnic, nici tatălui de familie pentru a cunoaște voința lui Dumnezeu; iar în raport cu Biserica, omenirea rămâne întotdeauna în copilărie. Iată de ce veacurile creștine au spus întotdeauna: „Sfânta noastră Mamă Biserica"; iată de asemenea de ce suveranii înșiși îl numesc pe capul Bisericii: „Sfântul nostru Părinte papa."

„Dar Statul este o putere laică." — Fie; dar laic înseamnă oare fără religie? Statul trebuie să fie creștin și, prin urmare, o putere laică creștină. Puterea civilă are ca obiect binele și fericirea popoarelor; dar acest bine și această fericire ea nu le poate nici cunoaște pe deplin, nici mai ales procura fără sfânta Biserică, după cum tocmai am spus. Procurând prosperitatea popoarelor sale, Statul sau puterea civilă trebuie să se unească inseparabil cu Biserica, să coopereze cu fidelitate la opera supremă a Bisericii, care este întemeierea și dezvoltarea domniei lui Isus Hristos pe pământ și mântuirea veșnică a tuturor supușilor fiecărui Stat. Tocmai pentru că Statul este laic trebuie să se supună cu fidelitate conducerii religioase a

păstorilor Bisericii, singurii însărcinați de Dumnezeu să îndrume conștiințele.

„Dar puterea Bisericii nu este oare pur spirituală?" — Fără îndoială; de aceea și conducerea pe care Statul trebuie să o primească de la Biserică este o conducere pur spirituală, adică numai din punctul de vedere al conștiinței. Biserica nu îndrumă suveranii și popoarele, după cum nici familiile, decât pentru a-i face pe toți să practice legea divină, religia creștină, dreptatea, întreaga ordine morală. Ea nu poruncește și nu condamnă decât din acest punct de vedere, care este cu totul spiritual, cu totul religios. Dar din acest punct de vedere, ea are dreptul și datoria de a se ocupa direct de toate pe pământ: educație, învățământ, filosofie, știință, literatură, poezie, pictură, sculptură, muzică, uzanțe, instituții publice și private, legi, politică etc., etc.

„Totul este deci spiritual?" — Nu; spiritualul pe pământ este tot ceea ce privește mântuirea veșnică a sufletelor. Aceasta este adevărata noțiune a spiritualului, alterată într-o mulțime de spirite. Ori de câte ori suntem stânjeniți în opera mântuirii, suntem lezați în interesul nostru spiritual și veșnic. Puterea vremelnică nu trebuie niciodată, nici direct, nici indirect, sub niciun pretext de interes politic, să lezeze binele nostru spiritual; ea nu trebuie niciodată să stânjenească exercitarea ministerului Bisericii, însărcinată să salvgardeze acest interes suprem. Or, acționând în ordinea pur și simplu vremelnică și chiar în ordinea pur materială, ea poate stânjeni religia în practicile ei cele mai sfinte și, prin urmare, în acțiunea ei cu

totul spirituală și supranaturală. Exemplu: dacă puterea civilă ar abate bisericile de la destinația lor sub pretext că sunt clădiri materiale; dacă ar interzice preoților folosirea lucrurilor vremelnice care le sunt necesare pentru cultul divin și pentru administrarea sacramentelor: apa, uleiul, pâinea și vinul etc.; dacă, sub pretextul serviciului Statului, ar lua de la credincioși preoții care depind totuși de el ca cetățeni; dacă ar viola clausura mănăstirilor, care sunt totuși, sub o privință, case ca și celelalte; dacă ar stânjeni raporturile necesare ale episcopilor, ale preoților și ale credincioșilor cu capul religiei, cu papa, deși, din punct de vedere vremelnic, papa nu este decât un suveran străin; dacă ar promulga legi civile, regulamente politice, în contradicție cu drepturile Bisericii; dacă ar contracta alianțe contrare binelui religios al supușilor săi; dacă ar întreprinde un război nedrept; dacă ar introduce în educația publică, în care are totuși un interes imediat, elemente anticreștine, fie ca doctrină, fie ca purtare; dacă ar îngădui presei să atace credința, sau moravurile, sau Biserica, deși presa este, în definitiv, o industrie cu totul materială etc.: nu este oare evident că, fără a părea că iese din vremelnic, Statul ar atinge prin aceasta direct însăși esența spiritualului?

Aplicați același principiu tatălui de familie în raporturile sale cu soția, cu copiii, cu servitorii săi; în privința postului, de pildă, care pare totuși să nu privească decât bucătăria; în privința odihnei duminicale; într-un cuvânt, cu privire la tot ceea ce poate leza binele spiritual al familiei. Tot ceea ce nu privește spiritualul, observarea legii divine și sfințirea

oamenilor, este de domeniul exclusiv al Statului și al familiei. Această distincție între spiritual și vremelnic este de mare importanță.

„Dar în chestiunile îndoielnice, care dintre cele două va decide? Va fi Statul, va fi Biserica?" — Este evident că trebuie să fie puterea ordinii celei mai înalte. Misiunea divină a Bisericii ar fi iluzorie dacă ea nu ar fi asistată în mod infailibil de Dumnezeu pentru a cunoaște cu certitudine ceea ce ține de resortul ei. Într-un conflict pur vremelnic între autoritatea Statului și autoritatea tatălui de familie, nu trebuie oare să prevaleze cea dintâi? Nu prevalează ea întotdeauna? Nu este ea intrinsec de un ordin superior?... Fără nicio îndoială, puterea inferioară trebuie întotdeauna să se supună; și Statul este acela care, în lucrurile civile, își reglează singur și suveran competența. Și totuși el nu este infailibil în drept. Adaptați același raționament atât de simplu raporturilor dintre Biserică și Stat; și, cu ajutorul a tot ceea ce am spus deja, va fi ușor de conchis; mai ales dacă se consideră că Biserica, în tot ceea ce învață, este infailibilă și în fapt, și în drept.

„Dar știți că dați Bisericii o putere imensă?" — Nu eu i-o dau. Bunul Dumnezeu i-o dă, stăpân al darurilor Sale și Domn suprem al omenirii. El a organizat lumea în această triplă societate despre care tocmai am vorbit; El a rânduit totul astfel pentru cel mai mare bine al nostru, iar noi toți, popoare și indivizi, principi și supuși, preoți și laici, nu avem decât să ne supunem ordinii Providenței Sale.

Oamenii care voiesc cu bună-credință să separe Biserica de Stat și Statul de Biserică nu știu că violează direct ordinea stabilită de Dumnezeu și învățătura formală a Bisericii asupra acestei grave materii: „Această unire, spune papa Grigore al XVI-lea, a fost întotdeauna salutară intereselor societății religioase și ale societății civile."

Ei ignoră, pe lângă aceasta, că abundă în vederile perverse ale revoluționarilor. A izola Biserica; a o respinge puțin câte puțin în afara societății; a-i slăbi acțiunea asupra lumii; a o readuce la starea de putere invizibilă, ca în zilele Catacombelor; a constitui puterea vremelnică stăpână absolută a pământului prin proprietate, a inteligenței prin doctrină și a voinței prin lege; a nimici astfel marele fapt social al creștinismului, diviziunea ierarhică a puterilor: pentru cine știe să citească, aceasta este ideea dominantă pe care Revoluția caută să o realizeze tot mai mult de șaizeci de ani. Este, cu alte cuvinte, substituirea domniei absolute a omului domniei lui Dumnezeu și a Hristosului Său.

Deci Biserica nu trebuie și nu poate fi separată de Stat, după cum nici Statul de Biserică; iar Statul revoluționar, așa cum îl înțelegea Adunarea din 89 și așa cum îl înțeleg de atunci toți revoluționarii, este o creație anormală, anticreștină, formal opusă voinței lui Dumnezeu și care ne poate arunca pe toți în afara căii mântuirii.

Biserica este, de drept divin, sufletul lumii, lumina ei și principiul ei de viață morală.

Suveranitatea poporului sau democrația

Atât de puternic exploatat de un secol de vrăjmașii Bisericii, principiul suveranității poporului poate totuși să fie înțeles într-un sens catolic foarte adevărat.

Să notăm mai întâi: poporul nu este această adunătură de indivizi brutali și răufăcători care fac revoluțiile, care, din înălțimea baricadelor, răstoarnă guvernele și ale cărei patimi grosolane le exploatează căpeteniile răscoalei. Poporul este națiunea întreagă, cuprinzând toate clasele de cetățeni, țăranul și muncitorul, comerciantul și industriașul, marele proprietar și bogatul senior, militarul, magistratul, preotul, episcopul; este națiunea cu toate forțele ei vii, constituită într-o reprezentare serioasă și capabilă, prin adevărații ei

reprezentanți, să-și exprime dorințele, să-și exercite liber drepturile.

Odată dată această noțiune antirevoluționară a poporului, constatăm că doctrina catolică a învățat întotdeauna, deși într-un cu totul alt sens, ceea ce Constituienții din 89 au luat drept o descoperire minunată. Biserica, prin organul sfântului Toma și al celor mai mari doctori ai săi, învață că Domnul nostru Isus Hristos, Părintele popoarelor și Regele regilor, depune în națiunea întreagă principiul suveranității; că suveranul, ereditar sau electiv, puțin importă, căruia națiunea îi încredințează sarcina guvernării, nu primește de la Dumnezeu puterea sa decât prin mijlocirea acestei națiuni; în sfârșit, că suveranul, primind puterea pentru binele public și nu pentru sine însuși, dacă ajunge să lipsească grav și evident de la datoria sa, poate fi în mod legitim depus de aceia înșiși care îl învestiseră cu suveranitatea. Mă grăbesc să adaug, pentru a preveni orice interpretare revoluționară, că Biserica, fiind singurul judecător imparțial al acestor mari cazuri de conștiință, singură poate, printr-o hotărâre solemnă, să legitimeze un fapt atât de grav după ce a constatat gravitatea crimei.

În aceasta puterea civilă diferă de puterea părintească și de puterea ecleziastică, amândouă inamovibile, pentru că au fost instituite divin, fiecare cu forma ei determinată și fără nicio delegare din partea inferiorilor lor; puterea civilă, dimpotrivă, nu a primit de la Dumnezeu nicio formă determinată și poate, în consecință, să treacă de la o formă de guvernământ la o altă

formă de guvernământ, de la monarhia ereditară, de pildă, la monarhia electivă, de la monarhie la aristocrație sau la democrație, și reciproc. Aceste schimbări, când se operează regulat și legitim, nu ating cu nimic principiul monarhiei, al suveranității.

„Dar când vor fi ele regulate? Când vor fi ele legitime?" — Mare dificultate practică, pe care nu o poate rezolva nici suveranul, nici poporul, pentru că, fiind amândoi părți interesate în dezbatere, nu pot fi judecători în propria lor cauză. Biserica, reprezentată de Sfântul Scaun, este singurul tribunal competent care poate decide această mare chestiune; singur acest tribunal este învestit cu o putere superioară puterii vremelnice; singur el este independent și dezinteresat; mai mult decât oricare altul, din pricina caracterului său religios, el oferă garanțiile de moralitate, de dreptate, de înțelepciune, de știință, necesare pentru o funcție atât de augustă și atât de delicată. Aceasta este, de altfel, ordinea dumnezeiește stabilită, nu în interesul personal al papei sau al Bisericii, ci în interesul general al societăților, al suveranilor și al națiunilor. Judecata acestor înalte chestiuni de dreptate socială cade, asemenea cazurilor particulare de conștiință, sub cuvântul imuabil al lui Hristos, care spune capului Bisericii Sale: „Tot ceea ce vei lega pe pământ va fi legat în ceruri, și tot ceea ce vei dezlega pe pământ va fi dezlegat în ceruri." Aceasta este teoria catolică și adevărată asupra suveranității poporului și asupra schimbărilor de guvernământ.

Există un abis, să se știe bine, între această doctrină și suveranitatea poporului așa cum o înțelege Revoluția și așa cum au înțeles-o Constituienții din 89. Potrivit acestora din urmă, poporul își trage suveranitatea din sine însuși și nu o primește de la Dumnezeu; el nu voiește pe Dumnezeu și pretinde să se lipsească de El. În plus, ca urmare a acestei prime erori, el respinge Biserica și se lipsește astfel de singura putere moderatoare pe care Dumnezeu a instituit-o pentru a-l proteja împotriva despotismului și anarhiei. De când regii și popoarele au respins conducerea maternă a Bisericii, îi vedem într-adevăr obligați să-și decidă cazurile de conștiință cu lovituri de tun, prin dreptul sângeros al celui mai tare, iar societățile politice, în pofida pretențiilor lor de progres, merg cu repeziciune spre decadența păgână. În locul ordinii, rod al ascultării, nu mai există în lume decât despotismul sau anarhia, roade ale răzvrătirii; noțiunea adevăratei suveranități aproape că nu mai există pe pământ.

„Toate acestea pot fi foarte adevărate în teorie, dar practica?" — Nu este vina teoriei dacă ea este greu de practicat; este vina slăbiciunii și a corupției omenești. Cu acest principiu se întâmplă ca și cu toate principiile de conduită; teoria, regula este limpede, adevărată, desăvârșită; aplicarea desăvârșită este cu neputință, pentru că desăvârșirea nu este din lumea aceasta; dar cu cât practica se va apropia mai mult de teorie, cu atât se va fi mai mult în adevăr, în ordine, în bine.

De multă vreme deja, Statele vremelnice disprețuiesc teoria și se conduc după capriciile lor; ele uită și resping tot mai mult

conducerea divină a Bisericii și, asemenea fiului risipitor, se îndepărtează în fiecare zi tot mai mult de casa părintească. De aceea lumea, rătăcită departe de Dumnezeu, este în revoluție permanentă, în pofida unor eforturi prodigioase de a ajunge la ordine și de a stăvili răul. Dacă societatea nu voiește să piară, va trebui ca, mai devreme sau mai târziu, să revină la principiul catolic, la singurul principiu adevărat al suveranității. Leibniz, protestant, dar om de geniu, chema cu toate dorințele sale această întoarcere a societăților la înalta conducere morală a Sfântului Scaun și a Bisericii: „Aș fi de părere, scria el, să se stabilească chiar la Roma un tribunal pentru a judeca diferendele dintre principi și să fie făcut papa președinte." (Op., t. V, p. 65.) Acest tribunal există, există de drept divin și imuabil, deși este nesocotit. O repet, nu există mântuire decât acolo. „Revoluția nu va înceta, spunea domnul de Bonald, decât atunci când drepturile lui Dumnezeu vor fi înlocuit drepturile omului." Să chemăm deci cu toate dorințele noastre de catolici și de cetățeni conformitatea practicii cu teoria și, până la o nouă rânduială, să aplicăm teoria cât mai puțin imperfect cu putință.

„Dar acest sistem nu deschide oare poarta la o mie de inconveniente?" — Nu atât pe cât se voiește a se spune. Dar chiar dacă ar fi așa, între două rele necesare trebuie ales cel mai mic. În caz de conflict între suveran și națiune, ce se întâmplă astăzi, cine va birui? Va fi oare dreptul, dreptatea, adevărul? — Da, dacă forța oarbă se află din întâmplare de această parte. — Nu, dacă, după cum se întâmplă de obicei, ea

favorizează partida răului. În ambele cazuri, este războiul civil ridicat la rang de principiu, sângeros și feroce, în care succesul justifică totul, care ruinează și epuizează toate forțele vii ale Statului.

Nimic din toate acestea în sistemul catolic, unde totul s-ar petrece pașnic. Cele două părți și-ar pleda cauza înaintea tribunalului august al Sfântului Scaun și s-ar supune hotărârii lui. Nici sânge vărsat, nici război civil, nici finanțe ruinate etc... N-ar fi aceasta de dorit și foarte frumos?

Admit bucuros, având în vedere corupția omenească, că ar exista în jurul acestui tribunal sacru câteva intrigi, câteva mizerii regretabile; însă inconvenientele pe care le-ar atrage acest sistem ar fi foarte puțin lucru în comparație cu avantajele sale, iar înalta influență a religiei ar fi, ea singură, o puternică garanție împotriva abuzurilor. „Biserica", spune Bossuet, „nu adună oare toate titlurile prin care se poate nădăjdui ajutorul dreptății?" De altfel, acest tribunal nu ar decide decât după principii certe, întemeiate pe credință, cunoscute și acceptate de toți. Revoluția, dimpotrivă, nu oferă nicio garanție; ea nu cunoaște decât dreptul celui mai tare; ea nu rezolvă problema socială, ci doar îi amână soluția.

„Dar, pentru a aplica acest sistem, ar trebui ca toată lumea să fie catolică!" — Desigur, și este tot atât de dorit ca toată lumea să fie catolică, pe cât este de dorit să vedem aplicat societăților civile sistemul pașnic și religios pe care tocmai l-am expus și care are ca temelie însăși credința. Toată lumea trebuie să fie

catolică, pentru că toată lumea trebuie să creadă și să practice adevărata religie. Religia este temelia fericirii publice, precum și a fericirii individuale, pentru că Isus Hristos este principiul oricărei vieți pentru State, pentru familii ca și pentru indivizi.

Recunosc cel dintâi că sistemul social catolic cu greu poate fi aplicat actualmente societăților noastre așa cum le-au făcut protestantismul, cezarismul și Revoluția, și conchid de aici: **1°** că aceste societăți sunt rătăcite și în primejdie de moarte, și **2°** că noi toți, dacă iubim Biserica și patria, trebuie să ne folosim toată influența pentru a readuce la lumină și în vigoare adevăratul principiu social.

„Dar această teorie n-a putut fi niciodată aplicată, nici chiar în veacurile credinței." — Ea n-a fost niciodată aplicată în întregime, pentru că patimile populare și orgoliul principilor au fost acolo; ea a prevenit totuși multe războaie și a ținut în frâu multe excese, martori fiind venirea pașnică a Carolingienilor pe tronul Franței; reprimarea tiraniei împăraților Germaniei, Henric al IV-lea și Barbarossa etc. În veacurile credinței existau, ca și astăzi, patimi individuale rele; dar regimul social era bun, iar cele trei societăți, religioasă, civilă și domestică, își recunoșteau subordonarea reciprocă și se sprijineau, în pofida unor dezordini parțiale, pe piatra tare a adevărului, a religiei, a dreptului și a dreptății.

În veacurile credinței, regula socială nu a fost practicată în chip desăvârșit; după cum, în familiile cele mai creștine, nu se

practică în chip desăvârșit toate poruncile lui Dumnezeu și sfintele reguli ale Evangheliei.

„Dar nu înseamnă aceasta a ne întoarce la Evul Mediu?" — Nicidecum; înseamnă a lua din Evul Mediu ceea ce era bun, pentru a ni-l apropria. Noi, catolicii, nu voim câtuși de puțin să schimbăm secolul și să ne lipsim de cuceririle timpului: ceea ce voim este să punem în folos experiența trecutului ca și pe aceea a prezentului, să îndreptăm răul și să-l înlocuim prin bine; să lăsăm deoparte ceea ce este defectuos, pentru a păstra ceea ce este mai bun. Dacă aceasta înseamnă a ne întoarce la Evul Mediu, să ne întoarcem.

Iată destul, ni se pare, pentru a lumina conștiința unui cititor nepărtinitor și pentru a arăta rolul măreț al Bisericii în chestiunile sociale și politice.

Să conchidem. Există democrație și democrație: una adevărată și legitimă, mărturisită din toate timpurile de Biserică, respectând suveranitatea care se sprijină pe ea și pe Dumnezeu; cealaltă, falsă, protestantă și revoluționară, de invenție recentă, care disprețuiește puterea, nesupusă, factioasă, născând numai dezordine și ruine.

Aceasta este democrația de la 89, democrația modernă, care nesocotește Biserica și care nu este, în fond, decât revoluția socială și masca anarhiei.

Un creștin, întreb eu, poate fi democrat în acest sens?

Republica

Revoluția are o atracție irezistibilă pentru această formă de guvernământ care se numește republică și are o antipatie invincibilă pentru celelalte două forme de guvernământ: aristocrația și monarhia.

Este totuși sigur că o republică poate să nu fie revoluționară, după cum și o monarhie și o aristocrație pot fi perfect revoluționare. Nu forma politică este aceea care face ca un guvern să treacă în tabăra Revoluției; ci principiile pe care le adoptă și după care își reglează conduita. Orice guvern care nu respectă, în teorie și în practică, în legislația și în actele sale, drepturile imprescriptibile ale lui Dumnezeu și ale Bisericii Sale, este un guvern revoluționar. Fie că este o monarhie ereditară, electivă sau constituțională; fie că este o aristocrație, un parlament; fie că este o republică, o confederație etc., el este revoluționar dacă se răscoală împotriva ordinii divine; nu este revoluționar dacă o respectă.

Acestea fiind stabilite, este totuși curios de observat că forma democratică sau republicană este singura care nu are nicio sancțiune divină. Cele două societăți direct constituite de Dumnezeu au primit de la înțelepciunea Sa părintească forma monarhică amestecată cu aristocrație; familia este o monarhie în care tatăl poruncește și guvernează ca suveran, însă cu asistența mamei, care reprezintă elementul aristocratic și a cărei autoritate este reală, deși secundară. Cât despre copii și servitori, element democratic, ei nu au în familie nicio autoritate propriu-zisă.

Tot astfel este și în Biserică. Biserica este o monarhie spirituală amestecată cu aristocrație. Papa este cu adevărat monarhul religios al oamenilor; însă, alături și în dependență de puterea sa supremă, Dumnezeu a stabilit puterea episcopatului, care este în Biserică puterea aristocratică. Poporul credincioșilor, care este elementul democratic, nu are mai multă autoritate decât au copiii în familie.

Din acest dublu fapt n-ar fi oare rațional să conchidem că democrația nu este fiică a cerului și că republica, cel puțin așa cum este înțeleasă în zilele noastre, are legături tainice cu principiul fatal al Revoluției? „Democrația", spune Proudhon, definitor nesuspect, „este invidia"; or, invidia, după Bossuet, nu este decât „efectul negru și tainic al unui orgoliu slab." Un glumeț rău spunea nu demult: „Democrație, demonocrație!"; poate este puțin cam viu, dar ar putea fi ceva adevărat în aceasta. Ceea ce este sigur este că republicile, fiind aproape întotdeauna adevărate harababuri, toți zăpăciții, toți avocații

fără cauză, toți medicii fără clientelă, toți flecarii, toți ambițioșii de joasă speță își găsesc acolo cu ușurință socoteala, iar diavolul nu cere nimic mai bun decât să pescuiască în această apă tulbure. Republica naște invariabil fie anarhie, fie despotism, și iată de ce îi este atât de dragă Revoluției.

Fără a proscrie în mod absolut ideile republicane, aș sfătui stăruitor un tânăr să se ferească mult de ele. Ar risca să piardă acolo adevăratele și bunele instincte ale credinței și ale ascultării, fără a mai socoti primejdia foarte serioasă de a-și pierde acolo capul, ca mulți alții.

La extrema opusă se află absolutismul monarhic, adică puterea fără frâu, fără control; îl socotesc, în adevăr, mai fatal încă decât cea mai rea dintre republici. Națiunea întreagă este, ca sub împărații păgâni, ca poporul rus, la discreția unui om, iar acest om este înarmat cu atotputernicie. Cezarismul este anticreștin și revoluționar în cel mai înalt grad.

Legea

Revoluția știe că nu este, în fond, decât anarhie și că anarhia înspăimântă pe toată lumea. Pentru a-și disimula principiul și a-și da aparențe de ordine, ea se drapează emfatic în ceea ce numește legalitate; ea nu face nimic decât în numele legii. În 89, ea a minat ordinea socială, politică și religioasă în numele legii; în numele legii, ea a decretat, în 91, schisma și persecuția; în 93, tot în numele legii, l-a asasinat pe regele Franței, a instaurat Teroarea și a comis acele oribile atentate pe care fiecare le cunoaște. În numele legii duce, de o jumătate de secol, război împotriva Bisericii, a puterii, a adevăratei libertăți. Nu va fi deci inutil să reamintim pe scurt aici adevărata noțiune a legii.

Legea este expresia voinței legitime a superiorului legitim. Pentru ca o lege să ne oblige în conștiință, pentru ca ea să fie cu adevărat o lege, sunt necesare aceste două condiții esențiale: **1°** să emane de la superiorul nostru legitim și **2°** să nu fie un capriciu, o voință rea și perversă a acestui superior. Iată de ce am spus: o voință legitimă.

Cine sunt superiorii noștri legitimi? Când sunt voințele lor voințe legitime? Dublă chestiune practică ușor de rezolvat. Numai Dumnezeu este, propriu-zis, superiorul nostru; dacă avem, pe pământ, de ascultat de oameni, este pentru că ei sunt învestiți de Dumnezeu cu puterea de a ne porunci. Depozitari ai autorității lui Dumnezeu, ei devin superiorii noștri. Orice superior pe pământ nu este deci decât un delegat al lui Dumnezeu, un reprezentant al lui Dumnezeu, și nu trebuie niciodată să impună subordonaților săi o voință opusă voinței lui Dumnezeu. Acest principiu este temelia oricărei legi.

Or, avem pe pământ trei feluri de superiori: papa și episcopul, în ordinea religioasă; suveranul, în ordinea civilă și politică; tatăl, în ordinea familiei. Fiecare este superior legitim și are dreptul să ne poruncească în numele lui Dumnezeu, însă observând înainte de toate ordinea stabilită de Dumnezeu. Această ordine am expus-o adineauri: este subordonarea regulată a familiei față de Stat și a unuia și a celuilalt față de Biserică.

Deci, pentru ca o voință a tatălui meu să mă oblige în conștiință, este absolut necesar, dar totodată este de ajuns, ca ea să nu fie în mod evident opusă unei legi superioare, adică unei legi a Statului sau unei legi a Bisericii; pentru ca o injoncțiune a puterii civile să mă oblige la rândul ei, trebuie și este de ajuns ca ea să nu fie contrară unei legi, unei îndrumări a Bisericii. Fără această condiție indispensabilă, nu suntem ținuți să ascultăm, cel puțin în conștiință; și, departe de a fi o

lege, această injoncțiune nu este decât un abuz de putere, un capriciu tiranic, o violare flagrantă și vinovată a ordinii divine.

Cât despre Biserică, garanția ei, în raport cu noi, se întemeiază pe cuvântul lui Dumnezeu Însuși, care o asistă întotdeauna în exercitarea puterii sale. Ea are privilegiul divin și incomunicabil al infailibilității în toată învățătura sa, astfel încât națiunile, ca și indivizii, se pot abandona fără niciun risc conducerii ei și pot primi îndrumările ei. A asculta Biserica înseamnă întotdeauna a-L asculta pe Dumnezeu; a o disprețui înseamnă întotdeauna a-L disprețui pe Dumnezeu: „Cine vă ascultă pe voi, pe Mine Mă ascultă; cine vă disprețuiește pe voi, pe Mine Mă disprețuiește."

Or, nu există niciun raport între lege, adevărata lege, și ceea ce Revoluția îndrăznește să numească lege. „Legea", spune ea, „este expresia voinței generale." Nu; legea este expresia voinței lui Dumnezeu, iar voința generală nu este nimic sau, mai degrabă, este criminală îndată ce este opusă acestei voințe divine promulgate în mod infailibil de Biserica Catolică. Îndoiala nu este cu putință aici; este o chestiune de credință și de bun-simț.

Tot astfel este și în Statul cezarian: legea, adevărata lege care obligă în conștiință, nu este expresia voinței suveranului; înțeleg voința sa capricioasă, opusă voinței lui Dumnezeu, Suveranul suveranilor. Cezarismul este dominația autocratică și brutală a omului asupra omului. Legea cezariană nu este o lege; ea este foarte adesea un blestem și un sacrilegiu. Legea

nu este deci expresia voinței omului, independentă de voința lui Dumnezeu.

Să observăm, în această definiție eronată a legii, abilitatea perfidă a necredinței revoluționare: ea nu atacă frontal dogma catolică; se poartă ca și cum aceasta n-ar exista; și astfel obișnuiește popoarele și pe suveranii înșiși să se lipsească de Dumnezeu, să se lipsească de Biserică, de întreg creștinismul. Este ca religia omului cinstit, care înlocuiește, chipurile, religia creștină și care nu este altceva decât absența completă a religiei. Ateismul social și legal datează din 89. El este foarte real, deși pur negativ. Nu mai este Dumnezeu, nu mai este Hristos, nu mai este Biserică, nu mai este credință, și în locul tuturor acestora, poporul și legea! Privesc legea, legalitatea, așa cum Revoluția ne-o face să o practicăm, ca pe o seducție satanică, mai primejdioasă decât toate violențele.

Se înțelege de la sine că toate legile civile și politice care nu sunt contrare legilor și drepturilor Bisericii obligă în conștiință pe toți supușii, pe preoți și pe episcopi la fel ca pe ceilalți cetățeni. În îndoială, numai Biserica, prin organul episcopilor și al Suveranului Pontif, este competentă să decidă dacă trebuie ascultat. Dacă, dimpotrivă, legea civilă este în mod evident contrară dreptului catolic, este cazul să se răspundă cu primii ucenici ai Domnului: „Trebuie să ascultăm mai mult de Dumnezeu decât de oameni."

Libertatea

Încă o mască pe care trebuie să o smulgem Revoluției; încă un mare și sfânt cuvânt al limbii creștine, de care geniul răului abuzează în orice împrejurare.

Libertatea este, pentru fiecare dintre noi, puterea de a face ceea ce trebuie să facă, adică ceea ce voiește Dumnezeu, adică binele. Libertatea absolută și desăvârșită nu este din această lume; nu o vom avea decât în cer. Pe pământ, libertatea, puterea de a face binele, este întotdeauna imperfectă. Împreună cu puterea de a face binele, avem posibilitatea de a face răul; această posibilitate, să nu ne înșelăm asupra ei, nu este o facultate, o putere; este o slăbiciune, o lipsă de putere. Libertatea noastră aici jos este deci imperfectă, pentru că este întotdeauna mărginită de vreun obstacol provenit din slăbiciunea omenească sau din perversitatea oamenilor, ori din atacurile demonului.

În religie, libertatea constă în a putea cunoaște și practica pe deplin adevărul religios, adică religia catolică, apostolică,

romană. Este, pentru papa și episcopi, facultatea deplină și întreagă de a-i învăța și de a-i guverna pe credincioși și, pentru aceștia, de a le putea asculta fără piedici. Adevărata libertate religioasă nu este decât aceasta. În ordinea civilă și politică, libertatea este, pentru cârmuitori, puterea de a-și exercita toate drepturile legitime; pentru cârmuitori și pentru cei cârmuiți, puterea de a împlini fără obstacol toate adevăratele datorii ale cetățeanului. Toate adevăratele libertăți civile și politice sunt cuprinse în această definiție, cel puțin în ceea ce au ele esențial. În sfârșit, în ordinea familiei, libertatea este, pentru tată și mamă, facultatea de a-și exercita pe deplin toate drepturile adevărate asupra copiilor și servitorilor lor; și, pentru toți, puterea de a-și împlini datoriile respective. Totul este deci bun și sfânt în libertate, în adevărata libertate; cu cât este mai deplină, cu atât se este mai mult în ordine; autoritatea însăși nu este instituită decât pentru a proteja libertatea.

Acestea fiind stabilite, există trei feluri de a înțelege și de a voi libertatea, pentru societăți ca și pentru indivizi: **1°** libertatea de a face binele cu cât mai puține piedici cu putință; **2°** libertatea de a face binele și răul cu o egală înlesnire dată unuia și celuilalt; **3°** libertatea de a face răul împiedicând binele.

1° Prima dintre aceste trei forme constituie adevărata și buna libertate, libertatea cea mai puțin imperfectă în această lume, libertatea așa cum o voiește Dumnezeu și așa cum Biserica o reclamă, o învață și o practică. Această libertate relativ imperfectă nu este o utopie, după cum nu sunt utopii nici

dreptatea și celelalte virtuți morale propuse oamenilor și societăților de Dumnezeu și de Biserica Sa; aceste virtuți sunt întotdeauna practicate imperfect, dar sunt întotdeauna practicabile, iar noi trebuie să tindem să le practicăm desăvârșit. Tot astfel este și cu libertatea; cu cât avem mai multe înlesniri pentru a face binele, cu atât suntem mai liberi; și cu atât suntem mai mult în ordine și în adevăr. Cu cât puterile acestei lumi ne vor da mai multe înlesniri pentru a face binele, cu cât vor îndepărta mai mult obstacolele care stânjenesc libertatea, cu atât vor intra mai mult în planurile lui Dumnezeu, care voiește binele în toate lucrurile și, în toate lucrurile, respinge răul. Iar dacă se întreabă cum vor putea puterile omenești să cunoască cu certitudine ce obstacole trebuie să îndepărteze pentru a proteja și a dezvolta libertatea, răspunsul este foarte simplu: în ceea ce privește ordinea religioasă și morală, Biserica le va îndruma în chip sigur, după cum spuneam adineauri; iar în chestiunile pur vremelnice și politice, odată salvgardat interesul superior al sufletelor, aceste puteri vor lua, pentru a asigura libertatea binelui și a comprima răul, toate măsurile care le vor fi dictate de experiență și de rațiune.

2° Libertatea de a face binele și răul, aceeași protecție acordată celor buni și celor răi, adevărului și erorii, credinței și ereziei: aceasta este a doua formă sub care se poate concepe libertatea. Astfel o concep liberalii. Nu vorbesc aici despre acei nelegiuiți care cer o libertate egală pentru bine și pentru rău, în nădejdea de a vedea răul triumfând asupra binelui; îi am în vedere pe

liberalii cinstiți și creștini, care iubesc Biserica, care detestă dezordinea și Revoluția și care cheamă lupta pentru că ei cred cu bună-credință că binele va sfârși întotdeauna prin a triumfa.

Temându-se fără îndoială să nu-i sperie pe indiferenți și pe nelegiuiți, ei fac concesii asupra principiilor și resping, ca imprudentă și pernicioasă, noțiunea pură și adevărată a libertății, așa cum Biserica Catolică a mărturisit-o întotdeauna de optsprezece veacuri și așa cum tocmai am expus-o în câteva cuvinte. Ei părăsesc terenul adevărului inflexibil, casa părintească, pentru a alerga după fiul risipitor cu speranța de a-l readuce. Se înșală: adevărul întreg, numai adevărul, este capabil să ne izbăvească de flagelul revoluționar: „*Veritas liberabit vos*", spune Evanghelia. Liberalii mi se par a lipsi de credință și de curaj, părăsind astfel partida sfintei libertăți; de credință, pentru că se îndoiesc practic de Providența lui Isus Hristos asupra Bisericii Sale și pentru că acceptă ca fapt împlinit dominația nedreaptă a principiilor revoluționare în lume; de curaj, pentru că adoptă prea adesea ideile liberale pentru a nu fi calificați de lumea modernă drept spirite retrograde, utopiști, oameni ai Evului Mediu.

Ei ridică la rang de principiu ceea ce nu este decât o necesitate de tranziție și nu observă că acest pretins principiu de egalitate între bine și rău este tot atât de contrar credinței pe cât este contrar bunului-simț. Experiența de toate zilele nu este oare acolo pentru a atesta că, din pricina corupției sărmanei noastre naturi căzute, suntem mai înclinați spre rău decât spre bine?

Nu este oare acesta un fapt incontestabil și chiar un articol de credință? A favoriza pe unul ca și pe celălalt înseamnă a ne expune unei pierzări aproape sigure. A pune adevărul în câmp închis cu eroarea, binele cu răul, dreptatea cu patimile noastre înseamnă a preda adevărul erorii, binele răului, dreptatea patimilor. Aceasta îl făcea pe sfântul Augustin să spună „că libertatea erorii era pentru suflet cea mai rea dintre morți: *Quæ pejor mors animæ quam libertas erroris?*" Și ceea ce este adevărat despre fiecare dintre noi este încă și mai adevărat când este vorba despre societăți. Nicio societate nu poate sluji la doi stăpâni, iar calea de mijloc nu este cu putință când este vorba despre principii.

„Dar atunci", ne spune liberalismul, „fiți deci logici cu voi înșivă și nu cereți, așa cum facem toți astăzi, să fiți puși pe același picior cu adversarii voștri." — Noi nu cerem nicidecum această egalitate ca principiu; facem puterilor asupritoare un argument *ad hominem*, și nimic mai mult. Facem un apel legitim și rațional la echitatea lor naturală, fără a intra câtuși de puțin în chestiunea de principiu. „Acordați-ne cel puțin", le spunem noi, „ceea ce acordați celorlalți cetățeni; aceasta ține de dreptul natural." Vorbind astfel, catolici și liberali, suntem cu toții de acord. Dar aceasta nu este un motiv pentru a nu dori mai bine, pentru a nu tinde spre o stare normală. Libertatea liberalismului valorează mai mult decât asuprirea, iată totul; ea nu trebuie privită ca un scop, încă și mai puțin ca un principiu.

„Dar Biserica a cerut această egalitate în toate încercările ei." — Da, dar în ce sens? Biserica nu a cerut niciodată libertatea bastardă a binelui și a răului, nici chiar în mijlocul persecuțiilor. Apologeții creștinismului nu făceau adversarilor lor, nu aș putea-o repeta prea mult, decât argumente *ad hominem*; niciodată nu au aprobat, așa cum se aprobă un drept, libertatea erorii și a răului, care pierdea sufletele în jurul lor. Biserica este societatea binelui, a adevărului; ea nu voiește și nu poate voi decât adevărata libertate, libertatea binelui, puterea de a învăța și de a practica adevărul. Pentru dragostea lui Dumnezeu, să nu confundăm posibilul cu dezirabilul și să nu ridicăm la rang de principii triste și trecătoare necesități.

„Astfel, când vom fi cei mai puternici, nu vom vorbi decât despre autoritate, iar despre libertate nu vom vorbi decât când vom fi cei mai slabi. Este aceasta loial?" — Ar fi foarte puțin loial; de aceea Biserica nu o face. Slabă sau puternică, asuprită sau triumfătoare, ea spune cu același glas tuturor oamenilor, celor buni ca și celor răi: „Adevărul și binele singure merită iubirea voastră; răul vă pierde. Cu cât veți da mai multă libertate binelui, cu atât veți fi mai binecuvântați de Dumnezeu în această lume și în cealaltă; cu cât veți da mai multă libertate răului, cu atât veți fi mai nenorociți. Dumnezeu nu dă autoritatea oamenilor decât pentru a proteja liberul exercițiu a ceea ce este bun și cinstit; orice principe, orice magistrat, orice tată de familie care se folosește de autoritatea sa pentru a proteja altceva decât dreptul, adevărul și binele abuzează de darurile lui Dumnezeu și își pierde

sufletul." Biserica nu spune niciodată altceva. Dreptul ei, precum și datoria ei, este de a reclama întotdeauna, față de puterile pământului, libertatea binelui și protecția acestei libertăți.

Biserica se află față în față cu puteri vrăjmașe, sau cu puteri indiferente, sau cu puteri prietene. Celor dintâi le spune: „De ce mă loviți? Am dreptul să trăiesc, să vorbesc, să-mi împlinesc misiunea divină, care este cu totul binefăcătoare; greșiți făcându-mi rău, nelăsându-mă liberă." Celor de-al doilea le spune: „Cel care nu este cu Mine este împotriva Mea. De ce rămâneți indiferenți față de cauza Dumnezeului vostru? De ce tratați minciuna ca pe adevăr, răul ca pe bine, pe Satana ca pe Isus Hristos? Nu aveți dreptul să rămâneți în această indiferență." Celor de-al treilea le spune: „Sunteți în adevăr și faceți voința lui Dumnezeu. Ajutați-mă cât vă este cu putință să fac să domnească Isus Hristos și, cu Isus Hristos, adevărul, dreptatea, pacea, fericirea. Ajutați-mă să fac să dispară cât mai deplin cu putință tot ceea ce este contrar preabunei și preasfintei voințe a lui Dumnezeu și adevăratei fericiri a oamenilor." Acesta este limbajul Bisericii în mijlocul lumii. În fond, ea cere unul și același lucru: libertatea binelui, singura libertate adevărată.

„Va fi deci două greutăți și două măsuri: libertate pentru noi, asuprire pentru ceilalți?" — Biserica nu are, asemenea dumnezeiescului ei Învățător, decât o singură greutate și o singură măsură; ea nu iubește, nu favorizează decât dreptul, adevărul, binele; ea respinge și detestă tot ceea ce este eroare,

tot ceea ce este rău și nedreptate. Care este creștinul care va îndrăzni vreodată să spună că Satana are în lume aceleași drepturi ca Hristos? Totuși, aceasta se află în fondul pretenției liberalismului. Biserica, și noi toți împreună cu ea, reclamăm drepturile adevărului, pentru că numai adevărul are drepturi; negăm ceea ce se îndrăznește a se numi drepturile erorii, drepturile ereziei, drepturile răului, pentru că eroarea, erezia și răul nu au niciun drept. Există, o știu, necesități de fapt, care obligă adesea autoritatea să închidă ochii asupra unor ravagii pe care nu le poate împiedica; dar datoria ei este să extirpe abuzurile cât mai bine și cât mai repede cu putință.

Această indignare a unui mare număr de creștini cu privire la asuprirea răului este, în adevăr, foarte stranie. Înăuntrul familiilor lor, față de copiii și servitorii lor, ei asupresc și reprimă răul cât pot, chiar prin forță când blândețea nu este de ajuns. Și găsesc rău ca Biserica, ca Statul să acționeze asemenea lor! Salvgardând astfel moravurile, credința, onoarea, mântuirea familiilor lor, ei împlinesc o datorie sacră, cea dintâi dintre datoriile lor; iar când Biserica și Statul catolic, împlinind aceeași datorie, ridică brațul pentru a lovi pe corupătorii publici ai credinței, ai moravurilor, ai societății întregi, Biserica și Statul devin tirani, puteri crude, intolerante și fanatice! Dar liberalismul este acela care are două greutăți și două măsuri.

El confundă moderantismul, adică toleranța doctrinală, cu moderația, adică toleranța personală sau caritatea; și în aceasta se abate grav de la regula catolică. Liberalismul nu este, în

fond, decât o acomodare cu Revoluția; iată de ce Revoluția îi arată atâtea simpatii. Libertatea binelui și a răului este o amăgire prin care șarpele revoluționar seduce un mare număr de spirite prea încrezătoare, așa cum a făcut odinioară prezentând Evei, cu tot felul de frumoase făgăduințe, nu rodul pomului științei răului, ci rodul pomului științei binelui și răului.

„Dar atunci predăm Biserica la discreția puterilor acestei lumi, și se știe ce fac ele cu ea!" — Biserica nu se abandonează nicidecum puterilor acestei lumi. Când suveranii vremelnici ascultă glasul ei și când sunt creștini, ea le cere să-i înlesnească mântuirea tuturor, protejând libertatea ministerului ei, îndepărtând pe vrăjmașii credinței și ținând prin teamă pe oamenii perverși cărora convingerea nu le este de ajuns. Înseamnă aceasta a se pune la discreția puterii?

Când un principe nu este catolic, Biserica nu reclamă de la el nicio asistență și se mulțumește cu argumentul *ad hominem* citat mai sus. Este ceea ce, mai mult sau mai puțin, după împrejurări, facem cu toții în societățile noastre moderne, care nu se mai sprijină pe baza catolică. A cere mai mult ar fi o mare imprudență și, pe deasupra, o pură pierdere de timp.

„Deci nu credem în puterea adevărului, de îi căutăm astfel sprijiniri omenești?" — Credem foarte tare în puterea adevărului; dar credem de asemenea foarte tare și foarte practic în păcatul originar. Tot ceea ce este bun are nevoie să fie protejat în această lume, pentru că lumea este pervertită și

pentru că există mulți răi. Societatea, atât religioasă cât și civilă, n-a fost stabilită de Dumnezeu decât pentru a organiza apărarea celor buni împotriva celor răi. Statul protejează comerțul; protejează artele, științele, proprietatea; iar când este creștin, nu ar proteja cel mai prețios dintre darurile cerului, adevărul, această libertate și acest drept al sufletelor noastre! A proteja, observați bine, nu înseamnă a domina. Dacă, prea adesea, principii creștini au înțeles astfel protecția, au greșit mult, iar Dumnezeu i-a pedepsit pentru aceasta; însă acest abuz nu distruge principiul, iar Biserica a avut și va avea întotdeauna dreptate să spună autorităților omenești: „Trebuie să mă ajutați."

„Nu numai pentru guvernarea societății vremelnice, ci mai ales pentru protecția Bisericii, puterea a fost dată principilor." Astfel vorbea Grigore al XVI-lea; iar Pius al IX-lea, și mai explicit, declară că „autoritatea supremă nu a fost dată principilor numai pentru guvernarea lumii, ci mai cu seamă pentru apărarea Bisericii." Pius al IX-lea însuși împrumută textual această sentință de la papa sfântul Leon cel Mare. Aceasta este învățătura formală a Sfântului Scaun, de care liberalii sincer catolici ar trebui să țină mai mult seama.

Statul creștin este fiul devotat, apărătorul și slujitorul Mamei sale, sfânta Biserică, și al Părintelui său spiritual, Suveranul Pontif. El nu protejează Biserica decât slujind-o; și, potrivit învățăturii formale a Sfântului Scaun, învățătură formulată în Bula dogmatică *Unam sanctam*, principele catolic este ținut să nu lupte pentru Biserică decât „*ad nutum et patientiam*

Sacerdotis", cu asentimentul pontifului și în măsura pe care acesta o judecă potrivită. Nu este deci nimic de temut pentru Biserică în protecția pe care ea o reclamă de la principii cu adevărat catolici. Această protecție nu este, în fond, decât un devotament eficace și docil.

„Ni se va acorda cel puțin că există liberali și liberali?" — Da, desigur; dar există oare liberalism și liberalism? Totul este aici; căci aici este o chestiune de principii, iar nu de persoane. Cine nu aduce omagiu caracterului și intențiilor drepte ale liberalilor catolici? Ceea ce mi se pare evident este că ei apără cauza bună în așa fel încât o compromit, cu o prudență foarte falsă, fără spirit de credință, cu argumente care greșesc prin temelie; este că liberalismul nu este un principiu capabil să suporte o examinare aprofundată. Partizanii săi nu își dau bine seama de ceea ce voiesc; ei cred că au o doctrină și nu au decât sentimente; cred că apără principiile pentru că prezintă câteva dintre ele. Aceste principii, desprinse de principiu, sunt ramuri separate de trunchi; nu mai au sevă, nici viață.

Principiul liberal, dacă ar fi luat în serios și ca teză doctrinală, ar duce drept la o erezie formal condamnată de Sfântul Scaun pe vremea lui Filip cel Frumos; erezie mamă a dogmei revoluționare și care, pentru întâia oară în Franța, îndrăznea să nege subordonarea puterii vremelnice față de puterea spirituală, a Statului față de Biserică. Sfântul Scaun a condamnat această eroare și a definit ca fiind de credință că orice creatură omenească trebuie să fie supusă Pontifului

roman, și aceasta din necesitate de mântuire. Orice creatură omenească, adică orice magistrat, orice rege, orice cârmuitor.

Libertatea binelui și a răului: iată în două cuvinte rezumatul tezei liberale; fie că este adoptată cu intenții creștine, fie cu intenții perverse, această teză rămâne întotdeauna ceea ce este: o gravă eroare, și o eroare practică foarte primejdioasă, pentru că este seducătoare; foarte folositoare Revoluției, căreia îi pregătește căile. De aceea papa Pius al IX-lea, fără a face distincție, a condamnat nu demult nu intențiile liberalilor, ci liberalismul; iar înaintea lui, Grigore al XVI-lea condamnase cu o energie cu totul apostolică același fals principiu de libertate, în cele două principale aplicații ale sale: libertatea de conștiință și libertatea presei.

Cer iertare cititorului că m-am întins pe larg asupra liberalismului; este o chestiune la ordinea zilei asupra căreia trebuie să fim bine fixați. Să se știe însă bine: în pofida acestor divergențe, care sunt în realitate chestiuni de conduită mai mult încă decât chestiuni de doctrină propriu-zisă, toți creștinii cinstiți, toți catolicii luminați sunt de acord împotriva Revoluției; neînțelegerile lor nu sunt, în fond, decât neînțelegeri, o chestiune de cuvinte și de formule. Reiau deci firul subiectului meu și, după ce am expus libertatea așa cum o înțelege Biserica și libertatea așa cum o înțelege liberalismul, ajung la libertatea așa cum o înțelege Revoluția.

3° Libertatea de a face răul stânjenind binele, asuprind Biserica și pe păstorii ei, călcând în picioare drepturile

legitime ale puterii, violând drepturile familiei: aceasta este libertatea revoluționară. Este de prisos, între oameni cinstiți, să ne oprim pentru a o discuta. A face răul pe seama binelui nu mai este libertatea, este licența; nu mai este întrebuințarea, ci abuzul, și abuzul sacrileg al celui mai măreț dintre darurile lui Dumnezeu. Numai un ticălos poate înțelege și voi astfel libertatea. S-a pretins că aceasta era libertatea de la 93; afirm, cel puțin în ceea ce privește Biserica și credința, că era și libertatea de la 89. Faptele au dovedit-o bine, și nu este nevoie să verși sângele pentru a asupri binele. Legile revoluționare nu sunt oare mai primejdioase decât eșafodul?

Acestea sunt, mi se pare, adevăratele noțiuni ale libertății. Ele se aplică ordinii religioase, precum și ordinii politice și ordinii intime a familiei. Este ușor fiecăruia să judece, după aceste principii, ce este bun și ce este rău în ceea ce instituțiile noastre moderne numesc libertate religioasă, libertatea cultelor, libertatea presei și celelalte libertăți politice. Libertatea religioasă bine înțeleasă constă în a putea practica, cu cât mai puține piedici cu putință, religia, adevărata religie; ea impune suveranului vremelnic datoria de a proteja, în măsura posibilului, exercițiul deplin și întreg al religiei catolice, care este singura religie adevărată, și de a ajuta astfel Biserica în misiunea ei mântuitoare. „Principele", spune sfântul Pavel, „nu poartă sabia în zadar; căci el este slujitorul lui Dumnezeu spre bine: *Non enim sine causa gladium portat; Dei enim minister est in bonum: vindex in iram ei qui malum agit*." (Ad Rom. XIII) Ce bine mai mare, întreb eu, pentru un

popor ca și pentru un particular, decât acela de a putea cunoaște și sluji liber pe Dumnezeu și de a împlini cea dintâi și cea mai mare dintre datorii? Am spus: „în măsura posibilului", pentru că se întâmplă adesea ca suveranul, precum și tatăl de familie, să fie obligat să tolereze multe lucruri pe care nu le poate împiedica, deși sunt vătămătoare intereselor spirituale ale poporului său. Datoria lui nu este de a brusca totul prin măsuri imprudente, ci de a pregăti, prin tot felul de mijloace legitime, un viitor mai bun. El este obligat, în conștiință, să extirpe imediat răul pe care îl poate extirpa fără a aștepta. „*Vindex in iram ei qui malum agit*."

„Și evreii, protestanții, ce veți face deci cu ei?" — Din două lucruri, unul: fie au introdus deja eroarea într-o țară catolică, fie nu sunt încă stabiliți acolo și voiesc să intre. În primul caz, datoria suveranului catolic este să îi tolereze, să le garanteze, ca și catolicilor, toate drepturile civile; dar, în același timp, trebuie să-i împiedice să-și propage erorile vătămătoare. Dacă poate, trebuie să procure convertirea lor, înlesnind pe lângă ei ministerul Bisericii. Acesta este, în definitiv, rolul unui bun tată față de copiii săi. El nu îi silește să se facă creștini; dar se străduiește să-i aducă acolo prin toate mijloacele de convingere; și apoi îi obligă, fie prin convingere, fie prin forță, să păstreze pentru ei erorile lor și să nu infecteze cu ele populațiile credincioase încredințate pazei sale. În al doilea caz, rolul principelui este cu totul diferit, deși este în fond împlinirea aceleiași datorii. El trebuie, dacă voiește să rămână credincios înaltei sale misiuni, să împiedice cu orice preț

erezia să infecteze credința supușilor săi și să-i trateze pe propagandiști ca pe niște agresori nedrepți. Erezia nu are niciun drept într-un asemenea caz.

„Și în țările protestante, ce va trebui să facă suveranul?" — Suveranul protestant, protejând o religie falsă, va aplica rău un principiu adevărat. Nu va fi vina principiului, iar nefericirea suveranului și a poporului va fi numai aceea de a fi protestanți. Se întâmplă foarte adesea ca principiile adevărate să fie aplicate fals; demonul abate astfel în folosul său instituțiile cele mai excelente. Hristos, de altfel, are dreptul să-l alunge pe Satana, pentru că Satana este un răzvrătit, un nedrept, un uzurpator, un sacrileg. Satana, dimpotrivă, nu are niciun drept împotriva lui Hristos, pentru că Hristos este Domn legitim, bun, drept și sfânt. Tot astfel este cu Biserica și erezia, cu Biserica și schisma, cu Biserica și toate religiile false.

Ceea ce tocmai am spus în tot acest capitol se aplică deopotrivă libertății presei, libertății educației și învățământului, tuturor libertăților politice. Niciodată nu se poate fi prea liberal, dacă se înțelege bine libertatea; iar libertatea nu va fi niciodată înțeleasă decât punându-ne la școala Bisericii. Biserica este mama libertății pe pământ, în același timp în care este protectoarea și apărătoarea autorității.

Egalitatea

Un singur cuvânt asupra acestei chestiuni, pentru a deosebi în ea adevărul de fals. Ca și pentru libertate, să distingem trei feluri de egalități: una bună; alta care pare bună și nu este; a treia care nu este bună și nici nu pare.

1° Egalitatea creștină, singura absolut adevărată și absolut posibilă și, pentru această rațiune, singura admisă și practicată de Biserică, care a învățat întotdeauna că toți oamenii sunt frați, că nu există decât una și aceeași morală, una și aceeași religie, una și aceeași judecată, unul și același Dumnezeu pentru săraci și pentru bogați, pentru Suverani și pentru supuși, pentru cei mici și pentru cei mari. Bisericile noastre sunt singurele adevărate temple ale egalității între oameni, iar sacramentele noastre, mai ales sacramentul Împărtășaniei, sunt simbolurile dumnezeiește instituite pentru a ne aminti tuturor această egalitate fraternă și veșnică.

2° Egalitatea liberală de la 89, care domină în legile noastre moderne; amestec de idei adevărate și false, ca principiile de la

89 înseși; această egalitate, acceptabilă în mai multe puncte — de pildă, pentru repartizarea impozitelor, pentru folosința drepturilor civile etc. — este contrară legii lui Dumnezeu în alte puncte — de pildă, în ceea ce privește imunitățile ecleziastice. Ea este, de altfel, foarte adesea imposibilă în practică, chiar atunci când există în teorie în legi. În ce țară marii demnitari ai Statului, înalții funcționari, personajele influente etc. nu au o mulțime de privilegii de fapt care distrug egalitatea civilă și politică și pe care nicio lege nu le va putea aboli vreodată?

3° Egalitatea revoluționară, egalitatea de la 93 și a ghilotinei, egalitatea sălbatică a lui Proudhon, adică nivelarea absolută a tuturor condițiilor, socialismul, comunismul, anarhia. Aceste distincții de simplu bun-simț sunt de ajuns pentru a lumina multe discuții în care toate spiritele cinstite sunt, în fond, de acord și în care, și aici, oamenii nu se ceartă decât pentru că nu se înțeleg.

Câteva aplicații practice ale principiilor de la 89

În practică, voiește cineva să știe cum, de o jumătate de secol, presa revoluționară a tuturor regimurilor și a tuturor nuanțelor înțelege să ne aplice principiile de la 89? Iată câteva eșantioane; sunt fapte care nu pot fi negate:

Indiferența religioasă, favorizată de instituțiile civile, invadând din ce în ce mai mult societatea;

Credința, lovită în temelie de un jurnalism nerușinat, pierzând din ce în ce mai mult binefăcătoarea sa stăpânire;

Civilizația materială prevalând pretutindeni asupra civilizației moderne și creștine și dezvoltând în toată Europa materialismul și luxul;

Respectul față de autorități aproape cu totul smuls din inimi și spiritul de independență dezvoltat peste măsură, și în familie, și în Stat, și în Biserică;

Constituția creștină a familiei surpată până în temelia ei prin invenția sacrilegă a căsătoriei civile, prin divorțul repus în vigoare în mai multe țări creștine, prin o mie de piedici aduse educației catolice a copiilor, prin divizarea indefinită a patrimoniilor ereditare, care alcătuiau odinioară ca puterea vremelnică a familiei și ca punctul ei de raliere;

Educația și învățământul tineretului, rezervate cel mai adesea unor laici fără religie, care nu au nici misiunea, nici voința de a face cunoscut copiilor adevărul catolic, încă și mai puțin de a-i face să-l practice;

Instituțiile catolice cele mai sacre, precum căsătoria, congregațiile religioase, reuniunile sinodale ale păstorilor Bisericii etc., stânjenite, uneori chiar cu totul suprimate de autorități laice absolut incompetente;

Tot ceea ce vine de la Roma, suspectat; tot ceea ce rezistă Romei, încurajat și răsplătit;

Opinia publică pervertită prin falsele libertăți și ridicată în întreaga Europă împotriva ideilor catolice, împotriva Papalității;

Biserica despuiată de dreptul de proprietate și predată astfel la discreția Statului; în sfârșit, toate principiile falsificate, puterile înjosite, credința din ce în ce mai slăbită, protestantismul reînviat, populații întregi trăind fără Dumnezeu și fără nicio religie, indiferența pierzând sufletele din ce în ce mai mult etc., toate acestea în numele legii, în numele principiilor moderne.

Iată pentru Biserică rezultatul practic, iată roadele revoluției moderate, ale revoluției de la 89.

Dacă, pe de altă parte, vă aruncați privirile asupra Europei moderne, fiica lui 89, ce spectacol se oferă privirilor voastre? „Mai multe revoluții, și revoluții sociale, într-un an decât odinioară într-un secol; popoarele jucându-se cu coroanele regilor ca niște copii cu zornăitoare; de șaptezeci de ani, treizeci și nouă de tronuri căzute; douăzeci și două de dinastii exilate, călătorind pe jos pe toate drumurile Europei; douăzeci și cinci de carte și constituții aclamarate, jurate și sfâșiate; formele de guvernământ cele mai opuse succedându-se ca frunzele pe arbori, ca valurile unei mări în furie. Lumea pe un vulcan și toți cei care se mai numesc încă principi, regi, împărați, clătinați și șovăitori pe tronurile lor, ca marinarul în vârful corăbiei în timpul furtunii.” După roade recunoașteți

pomul; după consecințe judecați și, dacă îndrăzniți, mai lăudați încă principiile!

Diferitele specii de revoluționari

Revoluția fiind o idee, un principiu, orice om care se lasă dominat de această idee, care se lasă condus de acest principiu, este revoluționar. Este mai mult sau mai puțin astfel, după cum cade mai mult sau mai puțin în capcană.

Se pot și trebuie distinse mai multe categorii de revoluționari. Cei dintâi, cei mai vinovați, cei mai apropiați de Satana, părintele lor, sunt acei oameni execrabili care, cu sânge rece, conspiră împotriva lui Dumnezeu și a oamenilor, seduc și înșală popoarele și conduc, ca niște căpitani redutabili, armata iadului la asaltul Bisericii și al societății. Ei sunt, mulțumită lui Dumnezeu, în număr mic; dar sunt adevărați demoni.

După ei, mai puțin îmbibați de ideea revoluționară, dar încă foarte perverși, vin oamenii care conduc și ei Revoluția spre scopul ei final, care voiesc în mod deschis să nimicească ordinea socială catolică și chiar adevăratul principiu monarhic,

dar care resping omorul și jaful. Aceștia sunt Mirabeau, Palmerston, Cavour și toți acei nelegiuiți care, de un secol încoace, întorcând politica, legile și instituțiile civile împotriva Bisericii lui Isus Hristos, sunt flagelul societății creștine. Ei știu să se stăpânească mai mult decât cei dintâi, își colorează mai savant proiectele anticatolice și nu inspiră groază; pot vorbi și scrie în plină zi și dispun astfel de o mare putere materială și morală; cred că ei conduc și sunt conduși ei înșiși; numărul lor mare și mijloacele lor de acțiune îi fac foarte redutabili.

În a treia linie trebuie așezați acești oameni de ordine, copii ai lui 89, care voiesc să facă abstracție de Biserică în toată ordinea politică și socială. Intențiile lor sunt adesea cinstite; dar le lipsește simțul antirevoluționar, care este credința, care este simțul catolic. Ei nu detestă Biserica; îi acordă chiar un vag respect; dar nu o înțeleg și o împiedică să mântuiască societatea, care nu poate fi mântuită decât prin ea. Acțiunea lor revoluționară este mai degrabă negativă decât pozitivă. Sunt foarte puțini oameni publici în Europa, de un secol încoace, care să nu aparțină acestei foarte numeroase categorii de revoluționari. Jurnalismul european este aproape în întregime în rândurile ei și în slujba ei. Este sămânță de francmasoni.

Vin apoi oameni cu imaginația exaltată, fără nicio instrucțiune religioasă, dar cu inimă bună și nobilă, care iau ideile democratice drept elanuri generoase, drept iubire față de sărmanul popor, drept patriotism, și care, cu foarte

bună-credință, cred că Revoluția este un progres binefăcător, este religia libertății. Ei iubesc întotdeauna reformele, detestând totodată răscoalele. Sunt sărmani rătăciți, care fac rău fără să știe. O solidă instrucțiune religioasă, o bună convertire, i-ar readuce cu totul.

În sfârșit, foarte aproape de noi, dar încă în tabăra Revoluției, găsim un număr considerabil de creștini cinstiți, uneori chiar practicanți, dar puțin instruiți, care se lasă orbiți de prestigiul liberalismului și care voiesc să împace binele cu răul. Prejudecățile lor de educație, de lecturi, de jurnal, de politică, de poziție socială paralizează practic gândurile de respect pe care le au în inimă pentru drepturile Religiei. Ei iubesc preotul, și totuși se tem de influența lui. Îl blamează cu ușurință pe papa și episcopatul; iau lesne partea Statului împotriva Bisericii, a vremelnicului împotriva spiritualului și nu au, în materie de politică, niciun alt principiu decât liberalismul, care nu este un principiu. Numele de libertate este de ajuns pentru a-i orbi; secularizarea și moderația li se par singurul remediu al tuturor relelor.

Fie că voiesc, fie că nu voiesc, toți acești oameni aparțin partidului Revoluției, partidului adevăratei dezordini, al dezorganizării religioase și politice a societății. Cei dintâi și cei de-al doilea sunt conducătorii, ceilalți sunt instrumentele atunci când nu sunt victimele înșelate. Toți sunt învăluiți în imensa plasă despre care vorbea mai sus Vânzarea supremă; cei din urmă, revoluționarii cinstiți, îi detestă pe ceilalți și se tem

de ei, așa cum porcușorul se teme de știucă; dar știuca devorează porcușorul.

Fiecare să se cerceteze și să se judece. Să vadă, în conștiință și înaintea lui Dumnezeu, dacă aparține uneia dintre cele cinci clase pe care tocmai le-am arătat. Averea, rangul, spiritul nu schimbă nimic în această privință; se poate fi revoluționar la toate treptele scării sociale; este o chestiune de principii și de conduită. Oricine violează, în inteligența sa sau în actele sale, în conduita sa privată sau în conduita sa publică, prin cuvintele sale, prin faptele sale, prin exemplele sale, în orice fel ar fi, ordinea socială catolică, stabilită de Dumnezeu pentru mântuirea lumii, este revoluționar; fie mare, fie mic, ecleziastic sau laic, puțin importă. Există revoluționari pretutindeni, în ateliere, în castele ca și în colibe; există revoluționari în haină neagră și cravată albă, precum și în palton și bluză.

Catolicii, adevărații catolici de inimă și de spirit, sunt singurii în afara taberei Revoluției; dar să ia seama să nu se lase seduși în mijlocul contagiunii publice! Un singur om în lume este absolut la adăpost de seducție: acela căruia Hristos i-a spus: „Eu M-am rugat pentru tine, ca să nu poată slăbi credința ta; iar tu, la rândul tău, întărește-i pe frații tăi." Papa, succesorul lui Petru, capul Bisericii, este ocrotit de Dumnezeu Însuși împotriva tuturor erorilor și, prin urmare, împotriva erorii revoluționare. Ca papă, ca doctor catolic, el nu poate fi sedus. Să ne alipim indisolubil de învățătura pontificală; să ne ridicăm privirile credincioase pe deasupra tuturor capetelor, pe

deasupra tuturor coroanelor și chiar pe deasupra tuturor mitrelor, pentru a le fixa asupra tiarei sfântului Petru; a ști ce învață Pontiful roman, vicarul lui Dumnezeu, și a gândi ca el, a crede ca el, a spune ca el: acesta este singurul, dar infailibilul mijloc de a scăpa de Revoluție. Câte iluzii asupra acestui punct printre cei pe care lumea îi numește oameni cinstiți! Și câți lupi se cred miei!

Cum se devine revoluționar

O societate devine revoluționară prin faptul că nu reprimă răzvrătirile, patimile rele care sapă în sânul ei marile principii religioase și politice, care sunt, după cum am spus mai sus, temelia întregii ordini sociale. Dar nu vorbesc aici despre societăți, mă ocup numai de individ. Or, pentru individ, aceasta începe adesea foarte devreme.

Îl vedeți pe acest copil care își mușcă și își bate mama? Este un revoluționar care suge. La cinci ani, face zarvă în casă și impune tatălui și mamei sale miile sale de capricii; este un revoluționar în iarbă. Școlar, își bate joc de învățători, își rupe cărțile, pune la cale toate năzdrăvăniile rele; — revoluționar care își face stagiul. Ucenic, se formează în viciu, insultă preoții care l-au pregătit pentru prima sa Împărtășanie, pe bunii Frați cărora le datorează educația gratuită; — revoluționar care își ia gradele. Muncitor, se răscoală

împotriva patronului său, citește și comentează foile demagogice, se plânge de guvern, intră în societăți secrete, sărbătorește lunea, niciodată duminica, și, la nevoie, urcă pe baricade: — revoluționar emancipat. Și iată revoluționarul în bluză.

Revoluționarul în palton și în haină neagră este, la colegiu, un elev indisciplinat; cu mult înainte de vârstă, moravurile lui sunt corupte; organizează revolte, se face alungat; din liceu în liceu ajunge la adolescență, deja depravat, fără credință, ambițios și hotărât; este democrat fără să știe ce este aceasta; și dacă știe cât de cât să mânjească hârtia, face articole de jurnal; — revoluționar emerit. Face piese sau broșuri; dacă proza lui plutește deasupra, dacă dobândește influență, din două lucruri, unul: fie prinde un loc, o funcție lucrativă, și iată-l om de ordine; fie nu prinde nimic, și atunci conspiră, bine hotărât, dacă lovitura reușește și dacă ajunge vreodată la putere, să pună mâna pe averea publică și să suprime fanatismul și superstiția; — revoluționar mare om, părinte al libertății. În rezumat, se devine revoluționar obișnuindu-te să respingi autoritatea, autoritatea părintească, autoritatea religioasă, autoritatea politică; gustul răzvrătirii se dezvoltă din an în an și, sub suflarea demonului, omul devine adesea un adevărat ticălos.

Cum încetează cineva să fie revoluționar

Pentru societăți, redevenind catolice, cu totul catolice. Pentru individ, mergând la spovadă; nu există alt mijloc.

Revoluția este răzvrătirea, este orgoliul, este păcatul; spovada și, împreună cu ea, preadulcea și preasfânta Împărtășanie sunt smerita supunere a omului față de Creatorul său, sunt iubirea, sunt curăția, sunt ordinea.

Am cunoscut pe unul dintre acești fericiți convertiți din tabăra revoluționară; se dedase tuturor exceselor răzvrătirii spiritului și inimii; respinsese Biserica drept o vechitură răufăcătoare, autoritatea drept un jug înjositor. Reprezentant al poporului, șezând la Munte, visase nu știu ce regenerare socială. Om cinstit în fond totuși, și sincer în rătăcirile sale, văzu curând

deschizându-se înaintea lui abisuri pe care nu le bănuise; îi văzu de aproape pe revoluționari, proiectele lor și operele lor. Partizan al faimoaselor principii de la 89, văzu ieșind din ele în chip fatal consecințele de la 93; surprinse Revoluția asupra faptului; … și respins spre bine prin însuși excesul răului, își întinse brațele deznădăjduite către această Biserică pe care o nesocotise; se căi, examină, crezu și depuse la picioarele preotului, împreună cu povara păcatelor sale, îngrozitoarele livrele ale Revoluției. Sunt aproape zece ani de atunci; a găsit pacea și fericirea. Face în jurul său un bine imens, devotându-se slujirii lui Isus Hristos cu o sfântă ardoare.

În rândurile puțin creștine ale tinerilor noștri democrați, câte inimi nobile, amăgite de utopiile revoluționare, caută, fără a le putea găsi, această pace și această fericire! Aspirațiile sufletului lor nu vor fi satisfăcute decât atunci când se vor supune jugului fericit al Mântuitorului și când, devenind adevărați catolici, vor experimenta puterea divină a cuvântului evanghelic: „Veniți la Mine, voi toți care suferiți și vă osteniți, și Eu vă voi ușura. Luați jugul Meu asupra voastră și învățați de la Mine că sunt blând și smerit cu inima; și veți afla odihnă sufletelor voastre."

Și ceea ce este adevărat despre individ este de asemenea adevărat despre societate; fiul risipitor, lumea modernă, nenorocită departe de casa părintească, departe de sfânta Biserică, nu va afla odihnă decât la picioarele lui Hristos și ale vicarului Său.

Reacția catolică

Suntem noi reacționari? Nu, dacă prin reacționari se înțeleg spirite posomorâte, mereu ocupate să regrete trecutul, vechiul regim, Evul Mediu. „Nimeni", spunea bunul Nicodim, „nu poate intra din nou în sânul mamei sale pentru a se naște iarăși"; știm foarte bine aceasta și nu voim imposibilul. Da, suntem reacționari, dacă prin aceasta se înțeleg oameni de credință și de inimă, catolici înainte de toate, care nu tranzacționează cu niciun principiu, nu abandonează niciun adevăr, respectă, în mijlocul blasfemiilor și ruinelor revoluționare, ordinea socială stabilită de Dumnezeu, hotărâți să nu dea înapoi niciun pas înaintea exigențelor unei lumi pervertite și privind ca pe o datorie de conștiință reacția antirevoluționară.

O spuneam adineauri: Revoluția este marele pericol care amenință astăzi Biserica. Orice ar spune adormitorii, acest pericol este la porțile noastre, în aerul pe care îl respirăm, în ideile noastre intime. În ajunul marilor catastrofe, s-au găsit întotdeauna acești orbi, surzi și muți de neînțeles, care nu

voiesc să vadă nimic, să înțeleagă nimic. „Totul merge bine", spun ei; „lumea n-a fost niciodată mai luminată, averea publică mai prosperă, armata mai vitează, administrația mai bine organizată, industria mai înfloritoare, comunicațiile mai rapide, patria mai una." Ei nu văd, nu voiesc să vadă că această ordine materială acoperă o profundă dezordine morală și că mina gata să explodeze se află chiar la temelia edificiului. Adormiți și adormitori, ei abandonează apărarea, îi fac și pe alții să o abandoneze și predau Revoluției Biserica dezarmată.

Și totuși, aceasta este mai limpede decât lumina zilei: Revoluția este anticreștinismul care cheamă la sine toate forțele vrăjmașe ale Bisericii: necredința, protestantismul, cezarismul, galicanismul, raționalismul, naturalismul, falsa politică, falsa știință, falsa educație: „Toate acestea sunt ale mele, toate acestea fac opera mea", strigă Revoluția; „noi toți mergem împotriva vrăjmașului comun! Fără papă, fără Biserică; eliberare de jugul catolic, emancipare a omenirii!"

Iată redutabilul adversar împotriva căruia fiecare creștin este obligat în conștiință să reacționeze, după cum am spus deja, cu toată energia pe care o dă iubirea de Dumnezeu unită cu adevăratul patriotism. Iată vrăjmașul comun; trebuie să învingem sau să pierim.

Cum vom învinge? Mai întâi, o repet, netemându-ne. Un creștin, un catolic, un om cinstit nu trebuie să se teamă decât de Dumnezeu. Or, Dumnezeu este cu noi și suntem siguri că vom învinge mai devreme sau mai târziu. Poate va trebui

sânge ca în primele veacuri, sânge și umiliri și jertfe de tot felul; fie. Dar vom sfârși prin a învinge: „Aveți încredere, Eu am biruit lumea: *Confidite, ego vici mundum!*"

Apoi, trebuie să punem în slujba marii cauze toate influențele, toate resursele de care putem dispune. Dacă, prin poziția noastră socială, putem exercita o acțiune generală asupra societății, fie prin pana noastră, fie prin orice alt mijloc legitim, să nu lipsim de la datoria noastră catolică de om public. Să facem binele pe o scară cât mai mare cu putință.

Dacă nu putem exercita decât o acțiune individuală și restrânsă, să ne ferim a crede că această influență este pierdută în mijlocul vârtejului. Oceanul nu este format decât din picături de apă reunite, și convertind indivizi a izbutit Biserica, după trei veacuri de răbdare neîmblânzită, să convertească, să transforme lumea. Să facem la fel; în fața Revoluției, universală asemenea păgânismului de atunci, să căutăm, chiar și individual, „împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui, și toate celelalte ni se vor da pe deasupra." Tineri, bărbați maturi, bătrâni, copii; femei, tinere fete; bogați, săraci; preoți, laici, oricine am fi, să lucrăm cu încredere și să facem lucrarea lui Dumnezeu; dacă lumea se umple de sfinți, dacă majoritatea membrilor care compun societatea devine profund catolică, opinia publică va reforma de la sine și fără zguduire această societate care se pierde, iar Revoluția va dispărea.

Să avem pentru bine energia pe care Revoluția o desfășoară pentru rău. Îi auzeam adineauri spunând copiilor întunericului: „Lucrarea pe care o vom întreprinde nu este opera nici a unei zile, nici a unei luni, nici a unui an; ea poate dura mai mulți ani, un secol poate; dar în rândurile noastre, soldatul moare și lupta continuă. Să nu ne descurajăm nici pentru un eșec, nici pentru o înfrângere; din insucces în insucces se ajunge la victorie."

Copii ai luminii, luați această regulă pentru voi și aplicați-o cu râvna iubirii. Biserica este săracă: sunteți bogați, dați-i aurul vostru; sunteți voi înșivă săraci: împărțiți cu ea pâinea voastră. Biserica este atacată cu armele în mână: un sânge generos curge în vinele voastre; oferiți-i sângele vostru. Biserica este în chip nevrednic calomniată: aveți un glas, vorbiți; o pană, scrieți pentru apărarea ei. Biserica este abandonată, trădată de cei care se spun copiii ei. Încrederea ei este numai în Dumnezeu: grăbiți prin rugăciunile voastre ajutorul de sus. Deviza noastră a tuturor să fie frumosul cuvânt al lui Tertulian: „Astăzi orice catolic trebuie să fie soldat: *In his omnis homo miles*."

Înainte de toate, trebuie, în veacul în care trăim, să ne formăm cu grijă spiritul și inteligența; trebuie să ne întemeiem viața pe principii pur catolice, pentru a nu fi purtați, ca atâția alții, de orice vânt de doctrină. Aproape toți tinerii care cad în ideile liberale și revoluționare duc lipsă de aceste principii chibzuite și serioase, al căror punct de plecare imuabil este credința. O răspundere redutabilă apasă, în această privință, asupra

oamenilor însărcinați să instruiască tineretul; de multă vreme, educația și învățământul sunt leagănul ascuns al Revoluției.

Să luăm aminte la lecturile noastre; sunt foarte puține cărți bune, cărți cu adevărat curate în materie de principii, mai ales în materie de principii politice și sociale; aproape toate nesocotesc cu totul misiunea socială a Bisericii; fie o resping, fie nu binevoiesc să vorbească despre ea. Neavând ca punct de plecare autoritatea divină, ele sunt silite să facă totul să se sprijine numai pe om: pe suveran, dacă sunt monarhiste, și aceasta este absolutismul sau cezarismul; dacă sunt democrate, pe suveranitatea poporului, și aceasta este Revoluția propriu-zisă. De o parte și de alta, eroare fundamentală, principiu social anticreștin.

Cele mai primejdioase dintre aceste cărți, cel puțin pentru cititorii cinstiți, nu sunt pamfletele fățiș nelegiuite; sunt mai degrabă cărțile de falsă doctrină moderată, care acordă Bisericii un anumit respect. 89 este mai primejdios decât 93.

Să se ferească omul mai ales de cărțile de istorie. Numai de câțiva ani, o fericită întoarcere, datorată bunei-credințe și unor studii mai conștiincioase, ne-a adus câteva lucrări prețioase care sunt aproape de ajuns pentru a risipi prejudecățile și erorile. De trei veacuri, istoria a fost transformată, prin urile protestante și mai târziu prin voltairianism, într-o adevărată mașină de război împotriva creștinismului. Ea a devenit, a spus contele de Maistre, „o conspirație permanentă împotriva adevărului."

Ceea ce este adevărat despre cărți este încă și mai adevărat despre jurnale, această plagă publică ce otrăvește lumea întreagă. Aproape toate sunt campionii mărturisiți sau secreți ai Revoluției. Nimic nu este primejdios ca lectura unui jurnal necatolic; repetată în fiecare zi, ea se insinuează repede și adânc în capetele cele mai solide și sfârșește prin a falsifica judecata. Vă implor, nu vă abonați la niciuna dintre aceste foi și încă mai puțin la acelea care își acoperă doctrinele rele cu o mască de cinste și se pretind conservatoare. „Nu este apă mai rea decât apa care doarme." În sfârșit, recomand tinerilor o instrucțiune religioasă foarte puternică și foarte solidă. Nu îndrăznesc să le vorbesc despre *Summa* sfântului Toma, capodoperă incomparabilă, rezumând, într-o ordine magnifică, toată doctrina religioasă, toată tradiția catolică; inteligențele au scăzut atât de mult de când credința nu mai susține rațiunea, încât astăzi oamenii nu mai sunt nici măcar în stare să înțeleagă ceea ce marele Doctor oferea studenților Evului Mediu ca „lapte pentru începători"!

Între mai multe lucrări de fond, voi recomanda *Teologia dogmatică* și *Expunerea dreptului canonic* ale cardinalului Gousset; *Regula credinței* a Părintelui Perrone și frumoasele *Studii filosofice* ale domnului Nicolas; ca rezumat al doctrinei creștine, marele *Catehism al Conciliului de la Trento*, tradus de Monseniorul Doney; în sfârșit, excelentele *Răspunsuri populare* ale Părintelui Franco, care rezumă cu o luciditate minunată și cu o doctrină foarte curată toate controversele la ordinea zilei.

Luminile spiritului nu sunt de ajuns; trebuie, pe lângă acestea, sfințenia inimii. Orice om care voiește să reacționeze serios împotriva răului care ne devorează trebuie să trăiască drept adevărat creștin, să ducă o viață curată, nevinovată, desprinsă de lume și însuflețită cu totul de spiritul Evangheliei; trebuie să se roage mult, să se împărtășească des și să scoată astfel din aceste izvoare vii adevărata viață creștină și catolică. Numai oamenii de credință, de rugăciune și de caritate posedă secretul marilor victorii.

Aceasta trebuie să fie reacția noastră împotriva seducției falselor principii și împotriva antrenării universale. Aceasta este datoria noastră a tuturor, datorie de care vom da socoteală lui Dumnezeu când vom apărea înaintea Lui. Această datorie îi privește înainte de toate pe cei care, direct sau indirect, au sarcina sufletelor: păstorii Bisericii, episcopii și preoții, doctori ai poporului creștin, însărcinați de Dumnezeu cu grija de a-i instrui pe toți oamenii în toate datoriile lor și de a-i apăra împotriva curselor minciunii; capii Statelor, care trebuie, după cum am văzut, să vegheze asupra mântuirii popoarelor lor, înlesnind Bisericii misiunea ei mântuitoare; tații și mamele, al căror minister constă înainte de toate în a face din copiii lor creștini solizi și oameni de devotament. Dumnezeu să binecuvânteze eforturile noastre! Și lumea, încă o dată, să fie mântuită prin creștini!

Trebuie oare să luptăm împotriva imposibilului?

Chestiunea este de a ști dacă este imposibil. Cuvântul imposibil nu este francez, se spune; este oare adevărat? Nu știu; ceea ce știu este că nu este creștin. „Ceea ce este cu neputință la oameni este cu putință la Dumnezeu." Lumea păgână fiind ceea ce știe fiecare, nu era oare imposibil, și de trei ori imposibil, ca doisprezece pescari evrei să o convertească la nebunia crucii? Nu era oare imposibil ca sfântul Petru să-l înlocuiască pe Nero la Vatican? Istoria Bisericii este istoria imposibilităților biruite; este realizarea permanentă a oracolului Mântuitorului: „*Et nihil impossibile erit vobis*: pentru voi nimic nu va fi cu neputință." (Sfântul Luca, XVII, 19)

Este mai puțin greu, dacă nu mă înșel, să curățim lumea actuală decât le-a fost părinților noștri să cureţe lumea păgână. Să luăm aceleași mijloace, aceleași arme; credința va triumfa acum ca și atunci.

Fie, vor spune poate câțiva creștini timizi; dar, ideile moderne și democratice fiind răspândite și înrădăcinate pretutindeni, imposibilitatea Bisericii de a-și exercita drepturile asupra societăților părând un fapt împlinit, iar viitorul părând că trebuie să favorizeze din ce în ce mai mult această stare regretabilă de lucruri, nu ar fi oare mai rațional, poate chiar mai folositor cauzei bune, să acceptăm faptul, să facem concesii asupra dreptului și să pactizăm fără teamă cu principiile moderne? A lucra altfel nu înseamnă oare a risca să compromitem totul? Nu înseamnă chiar a expune religia recriminărilor publice?" — Feriți-vă să credeți aceasta. În timpurile de tranziție ca al nostru, oamenii au nevoie de adevăr, de adevărul întreg. Adevărurile au fost slăbite și abandonate de patimile omenești, *diminutæ sunt veritates a filiis hominum*; depozitari ai tuturor acestor principii sacre de viață religioasă, socială, politică și domestică, să le redăm lumii, care moare din lipsă de a le cunoaște. Nicio prudență omenească; ea ar pierde totul. *Prudentia carnis mors est*. Să fim prudenți, da; dar prudenți în Hristos. Vom trece, ca întotdeauna, drept nebuni, și vom fi foarte înțelepți; „să stăruim, precum ne poruncește credința, să stăruim la timp și nelatimp; să mustrăm, să rugăm, să semnalăm răul cu toată perseverența și doctrina." Acestea sunt chiar cuvintele Apostolului sfântul

Pavel, care ne conjură „înaintea lui Dumnezeu și înaintea lui Isus Hristos, Judecătorul celor vii și al celor morți." Și el adaugă, profețind slăbiciunile oamenilor și ale timpului în care trăim: „Căci va veni vremea când nu vor mai suferi doctrina sănătoasă, ci, după patimile lor, se vor abandona unei mulțimi de doctori care îi vor linguși; și, întorcându-se de la adevăr, se vor hrăni cu basme. Cât despre voi, vegheați și nu vă temeți de osteneală." Nimic nu este mai limpede decât această linie de conduită; să avem curajul de a o adopta.

„Dar se va striga împotriva Bisericii?" — Se va striga; și apoi nu se va mai striga. Oare nu se strigă și acum? Ce este jurnalismul, ce este politica în întreaga Europă, dacă nu un strigăt permanent împotriva Bisericii, sub pretext de partid clerical, de încălcări ultramontane, de fanatism? Să vorbim sus și ferm în mijlocul acestor strigăte; să ne amintim că nu este îngăduit să tăcem. *Vae mihi, quia tacui!*

„Dar, cerând prea mult, nu veți obține nimic." — Nu cerem prea mult; cerem ceea ce voiește Dumnezeu, ceea ce oamenii trebuie să-I dea, ceea ce este drept și, pe deasupra, ceea ce singur ne poate mântui pe toți. Observați bine: aici este o chestiune de viață sau de moarte, ca odinioară între păgânism și creștinism; sunt două principii care se exclud, Biserica și Revoluția, Hristos și demonul; nu există termen de mijloc. De altfel, ați mai avea oare naivitatea de a crede că, față de revoluționari, concesiile folosesc la ceva? „O singură concesie ne poate satisface: deplina și întreaga distrugere a puterii temporale a Bisericii." Acestea sunt cuvintele textuale ale

conducătorilor Revoluției; și trebuie adăugat: „ale puterii spirituale"; căci temporalul nu este decât armura destinată să protejeze, să salvgardeze spiritualul. Cerând mai puțin, nu am câștiga nimic.

„Dar trebuie să fim caritabili." — Da, caritatea și blândețea îi pot readuce pe cei vinovați; de aceea trebuie să fim întotdeauna blânzi și caritabili; însă chestiunile de principii sunt chestiuni de adevăr, iar nu de caritate; acolo nu există materie pentru nicio concesie. Înainte de a fi societatea carității, Biserica Catolică este societatea adevărului. Niciodată caritatea și adevărul nu trebuie să se excludă; caritatea care ar sacrifica adevărul n-ar mai fi caritate, ci slăbiciune și trădare.

„Dar trebuie prudență în expunerea adevărului însuși; nu trebuie aruncate mărgăritarele înaintea porcilor." — Fără nicio îndoială; dar nu trebuie niciodată trădat adevărul, nici Biserica, nici Hristos, sub pretextul de a câștiga mai ușor simpatiile oamenilor. Niciodată Biserica n-a ținut această conduită; niciodată apostolii, papii și sfinții n-au recurs la această falsă prudență. Creștinii care ar voi să facă altfel ar fi în chip evident în fals; și, dacă n-ar fi scuzați de dreptatea intențiilor lor, ar fi cu siguranță vinovați înaintea lui Dumnezeu.

„Dar, în sfârșit, nu orice adevăr este bun de spus." — Știu aceasta; dar aceasta nu este adevărat decât despre adevărurile care rănesc inutil, iar nu despre acelea care pot vindeca și mântui. Or, adevărurile ordinii catolice antirevoluționare

singure pot mântui lumea în ceasul de față. Să le proclamăm și, printr-o fermitate caritabilă, să-i mântuim pe frații noștri în pofida lor. Este mult, credeți-mă, când ai adevărul de partea ta, să ataci prejudecata, chiar prejudecata universală, chiar prejudecata așa-zis inatacabilă. A o ataca înseamnă deja a-i diminua prestigiul, și este mult, căci sub prestigiu nu este nimic. Și apoi, după cum spune Părintele Lacordaire într-una dintre magnificele sale Conferințe, „este mai bine să încerci ceva decât să nu încerci nimic."

Nimic nu este încă pierdut. Împrejurările sunt grave, toată lumea o recunoaște; Biserica Catolică își pierde din ce în ce mai mult influența, ca să nu spun existența socială; există pretutindeni catolici, și buni catolici, dar nu mai există puteri catolice, nu mai există State constituite potrivit ordinii divine; valul revoluționar se ridică zi de zi ca valurile primului potop; dar, în sfârșit, elementele mântuirii sunt tot acolo. O spun din nou cu siguranță: starea actuală a lumii este o stare tranzitorie. Din două lucruri, unul: fie Biserica, într-un timp dat, va triumfa asupra Revoluției, precum a triumfat asupra atâtor altor vrăjmași; și atunci necesitățile de tranziție, pe care astăzi s-ar voi să ni le facă acceptate ca principii, vor dispărea de la sine, lăsând câmp liber principiilor veșnic adevărate ale creștinismului; fie Revoluția va birui pentru un timp, și atunci la ce ar fi slujit concesiile care ni se sfătuiesc acum? Dacă „ceasul întunericului", ceasul prințului acestei lumi a sosit, dacă este în planurile lui Dumnezeu să cădem în luptă, apărând drepturile lui Dumnezeu până la capăt, cel puțin vom

fi fost slujitori buni și credincioși și vom putea spune împreună cu marele Apostol: „Am luptat lupta cea bună; mi-am sfârșit alergarea; am păstrat credința. Nu-mi mai rămâne decât să primesc cununa dreptății, pe care mi-o va da Domnul nostru, Judecătorul cel drept."

„Revoluția poate deci să triumfe cu totul asupra Bisericii? Opera lui Dumnezeu poate deci pieri?" — Opera lui Dumnezeu nu va pieri; dar va fi cu Biserica precum a fost cu dumnezeiescul ei cap; ea va avea, ca și El, „ceasul" ei, pătimirea ei, calvarul ei, mormântul ei, înainte de a domni asupra universului și de a aduna toată omenirea sub cârja Păstorului ceresc. Toate acestea sunt profețite în Evanghelie. Această soluție foarte posibilă a chestiunii revoluționare merită să ne oprim asupra ei o clipă.

O soluție redutabilă și foarte posibilă a chestiunii revoluționare

Un anumit număr de catolici, printre care mai mulți episcopi și doctori foarte eminenți în știință și sfințenie, au convingerea profundă că ne apropiem de timpurile din urmă ale lumii și că marea răzvrătire care sfărâmă de trei veacuri toate tradițiile și instituțiile creștine va ajunge la domnia lui Anticrist.

Este de credință revelată că ultima venire a Domnului nostru Isus Hristos va fi precedată de o înfricoșătoare tulburare

morală și de cea mai cumplită luptă a Satanei împotriva lui Hristos și a Bisericii Sale. *Erit enim tunc tribulatio magna, qualis non fuit ab initio mundi usque modo, neque fiet.* După cum întregul creștinism se rezumă în persoana capului său dumnezeiesc, Mântuitorul nostru, tot astfel întregul anticreștinism, cu răzvrătirile sale, atentatele sale, sacrilegiile sale de tot felul, se va rezuma, în acele timpuri, în persoana unui om cu totul plin de inspirația și de furia Satanei: acest om va fi Anticristul. El va fi un fel de întrupare a Satanei și efortul suprem al răzvrătirii demonului împotriva lui Dumnezeu.

Scriptura ne vorbește limpede în mai multe locuri despre apariția lui în lume, între altele în capitolul al douăzeci și patrulea al sfântului Matei, în al treisprezecelea al sfântului Marcu, în al douăzeci și unulea al sfântului Luca și în mai multe epistole ale sfinților apostoli. Cât despre sfântul Ioan, el a fost ales de dumnezeiasca Providență pentru a ne dezvălui, în magnifica profeție a Apocalipsei sale, durerile care vor preceda și vor însoți domnia blestemată a lui Anticrist, apoi înfrângerea lui, apoi domnia glorioasă a lui Hristos și a Bisericii. Anticristul va rezuma, spuneam noi, într-un grad suprem, toate caracterele tuturor răzvrătirilor anticreștine. El va fi Cezar universal și călău ca Nero, ca ceilalți împărați păgâni; ereziarh ca Arie, Nestorie, Mani, Pelagiu, Luther și Calvin; va pustii și va ucide ca Mahomed și ceilalți barbari; se va ridica împotriva papalității, ca Cezarii Evului Mediu, ca schismaticul Fotie; va nega pe adevăratul Dumnezeu, pe Hristos și Biserica Sa și va face să domnească asupra întregului

univers satanismul sau Revoluția desăvârșită; după o persecuție universală fără exemplu de la începutul lumii, va arunca din nou Biserica în catacombe, va aboli cultul divin, se va face adorat ca Hristos-Dumnezeu și își va da, ca atare, un pontif, cap al cultului său nelegiuit, iar oricine nu va purta semnul lui pe frunte sau pe mâna dreaptă va fi pus în afara legii și condamnat la moarte. Domnia revoluționară a lui Anticrist va dura trei ani și jumătate. Cărțile noastre sfinte cuprind înfricoșătoarea și profetica ei relatare și ne învață că izbăvirea va veni deodată, odată cu glorioasa venire a Mântuitorului, în clipa când totul va părea pierdut. Aceasta va fi Paștele, învierea Bisericii după pătimirea ei dureroasă. Atunci puterea Satanei va fi sfărâmată; atunci, dar numai atunci, Revoluția va fi învinsă.

Indicii foarte grave fac să se creadă că domnia lui Anticrist nu este atât de îndepărtată pe cât se crede. Revoluția îi pregătește căile, distrugând credința, seducând masele, coborând caracterele, lucrând fără încetare la abolirea socială a Bisericii. Printre rațiunile care fac să se creadă apropierea Ispitirii supreme, le semnalez pe următoarele meditației serioase a oamenilor de credință: valoarea lor este incontestabilă, iar, din partea mea, le găsesc mai mult decât probante.

1° După ce a vestit semnele premergătoare ale ultimei lupte, pe care le numește „începuturile durerilor, *hæc autem omnia initia sunt dolorum*", Domnul nostru, în capitolul al douăzeci și patrulea al Evangheliei sfântului Matei, spune formal că sfârșitul va veni când Evanghelia va fi fost predicată tuturor

națiunilor: *Prædicabitur hoc Evangelium regni in universo orbe, in testimonium omnibus gentibus; et tunc veniet consummatio.*

Or, este notoriu că nu mai rămâne aproape niciun popor pe pământ căruia Evanghelia să nu-i fi fost predicată. Mai ales de treizeci de ani, propagarea credinței a luat o întindere prodigioasă: Oceania întreagă este evanghelizată; misionarii noștri au pătruns până în centrul Înaltei Asii, până în Tibet; evanghelizarea Africii, chiar a Africii centrale, este începută în chip glorios; cele două Americi au fost străbătute în toate sensurile de heralzii neobosiți ai lui Isus Hristos. Încă o jumătate de secol, poate mai puțin decât atât — mulțumită revoluționarilor Europei, care alungă departe toate Ordinele religioase și în principal puternicele legiuni ale Companiei lui Isus — și este sigur că „Evanghelia împărăției va fi fost predicată în lumea întreagă, spre mărturie tuturor națiunilor; *et tunc veniet consummatio*; și atunci va veni sfârșitul." Întreb: cum se poate scăpa de acest fapt, de aceste cuvinte și de consecința lor evidentă?

2° Este vestit, pe lângă aceasta, de Domnul nostru Însuși că, la apropierea timpurilor din urmă, credința va fi aproape stinsă pe pământ. „Când Fiul omului va reveni, credeți oare, spune El ucenicilor Săi, că va afla credință pe pământ?" *Filius hominis veniens, putas, inveniet fidem in terra?* (Sfântul Luca, XVIII, 8) Or, nu este oare de asemenea foarte evident că, în pofida renașterii religioase foarte reale a unui anumit număr de suflete alese, masele au pierdut deja credința sau sunt pe cale să o piardă? Aceasta este adevărat pentru Franța; aceasta începe

pentru Italia, pentru Spania etc. Lumea catolică este pe cale să piardă credința, deja ruinată în trei sferturi din Europa prin protestantism și, în universul întreg, combătută, amenințată de furia reunită a aceluiași protestantism și a celorlalte religii false. După cum observam mai sus, influența vătămătoare a presei cotidiene va fi de ajuns, ea singură, într-un scurt răstimp, pentru a smulge din inima popoarelor o credință deja profund zdruncinată. În toate veacurile creștine au existat necredincioși; dar niciodată necredința nu a pătruns în mase și în legi așa cum o face de o jumătate de secol. Când ne amintim cuvântul Domnului nostru, nu este oare aici destul pentru a reflecta?

3° Apostolul sfântul Pavel, în a doua sa epistolă către Tesaloniceni, vorbește foarte pe larg despre timpurile din urmă și despre Anticrist. El ne dă un alt semn după care vom putea recunoaște că primejdia se apropie. „Nu vă temeți, spune el vechilor credincioși, ca și cum ziua Domnului ar fi aproape; trebuie mai înainte să aibă loc apostazia. *Ne terreamini…, quasi instet dies Domini; quoniam nisi venerit discessio primum.*" (Cap. II, 3) Principalii tâlcuitori ai Scripturii, după cum expune sfântul Toma, înțeleg unanim prin această *discessio* renunțarea generală a regatelor la credința catolică și la Biserică, apostazia universală a societăților, a națiunilor, *apostasia gentium*. Și acesta este încă unul dintre caracterele distinctive ale epocii noastre, în același timp cu însăși esența Revoluției: separarea Bisericii de Stat, apostazia societăților ca societăți, dezorganizarea socială a lumii catolice, ateismul

politic și legal. Această apostazie a societăților este consumată, sau aproape. Care este astăzi pe pământ Statul care să recunoască oficial și ca instituție divină toate drepturile Bisericii și care să se supună, înaintea oricărei alte legi, legii lui Isus Hristos, promulgată, explicată și aplicată în chip suveran de papa, capul Bisericii? Nu mai există niciunul. Semnul dat de sfântul Pavel pare deci venit, și nu nouă, creștinilor secolului al XIX-lea, ni se adresează cuvântul: *Ne terreamini*, nu vă temeți.

„Dar nu s-a crezut oare că se văd în mai multe rânduri, în veacurile trecute, aceleași semne? Nu s-a anunțat adesea sfârșitul lumii?" — S-a vorbit despre aceasta în trei epoci, și nu fără cauză: mai întâi, sub Nero, la apropierea primei persecuții generale a Bisericii și a distrugerii Ierusalimului; apoi, în epoca prăbușirii imperiului roman, a invaziei barbarilor și a apariției lui Mahomed; în sfârșit, în secolul al XV-lea, la apropierea pretinsei Renașteri și a răzvrătirii lui Luther și Calvin. Nu vorbesc despre faimoasa panică a anului 1000, care n-a avut niciun caracter oficial și ecleziastic, care nu s-a sprijinit pe învățătura niciunui doctor al Bisericii și care n-a fost decât o impresie populară.

Cele trei epoci despre care tocmai am vorbit au fost diferitele planuri ale unuia și aceluiași tablou. Fiecare dintre ele a fost figura profetică și parțială a evenimentului final, a catastrofei supreme pe care profețiile divine par să o desfășoare din ce în ce mai mult sub ochii întunecați ai generației prezente. Iată de

ce, în aceste trei epoci, presimțirea sfârșitului lumii a fost legitimă în Biserică.

Ierusalimul distrus simboliza în primul secol distrugerea viitoare a sfintei Biserici, cetatea vie a lui Dumnezeu; Nero era figura lui Anticrist, cezar și pontif păgân, făcându-se adorat de întreg imperiul, persecutor al creștinilor în toată lumea cunoscută, stăpân al pământului, călău al sfântului Petru și al sfântului Pavel, precum Anticristul va fi călăul celor doi mari trimiși ai lui Dumnezeu, Enoh și Ilie. Tot astfel, la prăbușirea imperiului roman, Mahomed, vrăjmașul înverșunat al numelui creștin, a fost o altă figură a lui Anticrist, precum și barbarii, care au fost instrumentul lui Dumnezeu pentru a pedepsi și a răsturna imperiul Cezarilor, Babilonul păgân, beat de sângele martirilor. În sfârșit, în secolul al XV-lea, sfântul Vincențiu Ferrer a avut dreptate să strige lumii catolice: „Treziți-vă și faceți pocăință; ispita se apropie!" Căci, puțin timp după aceea, renașterea păgânismului și apariția fatală a celor doi mari rebeli, Luther și Calvin, au început acea distrugere universală care se numește Revoluția, au pregătit de departe venirea și triumful ei; acest triumf dezastruos, formulat în 89, realizat pe deplin, dar trecător, în 93, organizat apoi de Napoleon și luând zi de zi tot mai mult în stăpânire inteligențele, instituțiile, legile, obiceiurile și societățile. Încă puțin timp, și Revoluția îl va naște pe fiul ei, fiul Satanei, adversarul Fiului lui Dumnezeu, „omul păcatului, după cum spune sfântul Pavel, fiul pierzării, vrăjmașul care se va ridica deasupra a tot ceea ce se numește Dumnezeu sau primește

cult." Anticristul, într-adevăr, nu va zdrobi numai creștinismul și adevărata Biserică; nu va aboli numai cultul adevăratului Dumnezeu, sacrificiul catolic și cultul Preasfântului Sacrament; se va ridica deasupra tuturor zeilor națiunilor, a idolilor și a ceremoniilor lor; „și se va așeza în templul lui Dumnezeu și se va arăta acolo ca și cum ar fi Dumnezeu." Misterul nelegiuirii va fi consumat în toată întinderea lui, precum a fost în principiu atunci când Hristos, capul nostru, a expirat pe cruce, iar Satana se va crede stăpân; cultul lui public se va stabili în tot universul, prin mijlocirea acelor prestigii și false miracole despre care vorbește Evanghelia. Va trebui ca aceste minuni mincinoase să fie foarte puternice, de vreme ce Domnul nostru, pentru a ne preveni, ne declară că va fi de ajuns „să-i seducă, dacă ar fi cu putință, chiar pe cei aleși; *et dabunt signa magna et prodigia, ita ut in errorem inducantur (si fieri potest) etiam electis*." (Sf. Matei XXIV) Roma redevenită necredincioasă, în pofida papalității pe care o va persecuta ca odinioară, va fi, după toate probabilitățile și potrivit mărturiei vechilor Părinți, capitala lui Anticrist și a imperiului său, Babilonul universal și blestemat, încă mai deplin decât sub Nero și Cezarii păgâni. Suarez, Bellarmin, Cornelius a Lapide atestă că aceasta este tradiția comună a sfinților Părinți și că această tradiție este de origine apostolică.

Una dintre rațiunile cele mai serioase care îndeamnă să credem că ne apropiem definitiv de aceste timpuri nefaste este că nimeni nu mai crede în ele. În cele trei epoci mai sus

amintite se credea, și în particular se credea în sfârșitul lumii; era o dovadă sigură că el era încă departe. Astăzi nu mai este astfel.

Ar mai fi de adăugat multe alte considerații foarte serioase, de expus multe alte texte ale sfintelor Scripturi, de scos în relief analogii foarte izbitoare între opera celor șase zile ale creației lumii materiale și cele șase vârste tradiționale cât trebuie să dureze Biserica, aceasta fiind creația spirituală și opera divină prin excelență. Fiecare dintre aceste vârste este de o mie de ani, potrivit tuturor tradițiilor ebraice și creștine; și, cu o sută de ani mai mult sau mai puțin, atingem sfârșitul celei de-a șasea vârste, al celei de-a șasea zile a Bisericii. Aceste considerații ne-ar duce prea departe, și am spus destul, dacă nu mă înșel, pentru a arăta unui spirit creștin și neprevenit că situația prezentă trebuie luată în serios și că Biserica, după toată aparența, va avea curând să se apere împotriva primejdiei supreme.

Oricum ar fi, Biserica atinge o mare criză; fie că este sau nu cea din urmă, trebuie în chip absolut să ne pregătim să luptăm și să suferim; trebuie să ne desprindem inima de bunurile pieritoare pe care Revoluția ni le poate răpi, folosindu-ne de această lume ca și cum nu ne-am folosi, tinzând spre patria cerească și, pe pământ, netrăind decât pentru veșnicie. Trebuie ca Fecioara Neprihănită să fie Regina iubită a inimii noastre, Euharistia pâinea noastră de fiecare zi, sfânta Evanghelie lectura noastră cea mai scumpă. Să trăim cu totul pentru Dumnezeu, neclintiți în mijlocul antrenării universale.

Uniți indisolubil în toate lucrurile cu Vicarul Domnului nostru Isus Hristos, să căutăm în lumina catolică pură călăuza credincioasă care ne va face să străbatem cu pas sigur întunericurile Revoluției. Mai ales să nu ne pierdem curajul; să salutăm de mai înainte triumful făgăduit Adevărului. După ceasul întunericului, sfânta Biserică va învia glorioasă și va domni în tot universul. Atunci se va realiza, în toată întinderea ei, profeția infailibilă și mângâietoare a Evangheliei: nu va mai fi decât o singură turmă și un singur păstor: *et erit unum ovile et unus pastor*.

Adevărul de Veacuri este o editură dedicată publicării textelor doctrinare catolice provenite din Magisteriu și din tradiția preconciliară. Oferă lucrări recunoscute, cu respectarea surselor și a sensului original al textelor. Activitatea sa urmărește claritatea, fidelitatea și transmiterea învățăturii.

adevaruldeveacuri.ro

ISBN : 9798248210909

Independently published